

INRICHTING GEBIED VOOR DE DAS (*Meles meles*)

TRADE PORT NOORD

TE VENLO

GEMEENTE VENLO

Econsultancy.nl

- * Bodem
- * Waterbodem
- * Water
- * Archeologie
- * Ecologie
- * Milieu

Ecologie

INRICHTING GEBIED VOOR DE DAS (*Meles meles*)

Trade Port Noord te Venlo in de gemeente Venlo

Opdrachtgever	Trade Port Noord Innovatietoren 9A Postbus 3317 5902 RH Venlo
Project	VEN.TPN.ECO3
Rapportnummer	14093766
Versienummer	D1
Status	Eindrapportage
Datum	30 juli 2015
Vestiging	Boxmeer
Opsteller	Ing. A.A. van Grinsven
Paraaf	
Kwaliteitscontrole	Ing. M. Koen
Paraaf	

Kwaliteitszorg

Econsultancy is lid van het Netwerk Groene Bureaus (NGB). Het NGB is een vereniging van ecologische advies- en onderzoeksbureaus die werkt aan de kwaliteit van advisering gericht op natuur, landschap, water, milieu en ruimte en die de belangen behartigt van groene adviesbureaus. Het Netwerk hanteert een gedragscode die opdrachtgevers en andere belanghebbenden een basis biedt om de leden aan te spreken op de kwaliteit van hun werk.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING	2
2	GEBIEDSBESCHRIJVING	5
	2.1 Ligging en huidig gebruik plangebied	5
	2.2 Doelstelling plangebied	6
3	HUIDIGE SITUATIE DAS	7
	3.1 Vaste rust- en verblijfplaatsen	7
	3.2 Functioneel leefgebied	9
	3.2.1 Foerageergebied	9
	3.2.2 Dassen(verbindings)routes	11
	3.3 Conclusie huidige situatie van de das	12
4	RANDVOORWAARDEN INRICHTING.....	13
	4.1 Inrichtings- en beheerseisen memo Groenzones door Trade Port Noord	13
	4.2 Randvoorwaarden natuurcompensatieplan.....	14
	4.3 Randvoorwaarden ontheffing FF/75C/2012/0269(A)	17
5	RICHTLIJNEN TEN BEHOEVE VAN DE INRICHTING	22
	5.1 Richtlijnen dassenroutes en foerageerfunctie	22
	5.2 Dassentunnel en afrastering.....	24
	5.3 Richtlijnen aansluitpunten binnen Trade Port Noord	25
6	INRICHTING	27
	6.1 Inleiding	27
	6.2 Dassenroutes.....	28
	6.2.1 "centrale verbinding" (Centrale verbindingszone TPN).....	28
	6.2.2 "oostelijke verbinding" (Brede verbindingszone GPL V2 & verbinding Grubbenvorst).....	31
	6.2.3 "westelijke verbinding" (zone Noordersloot c.q. Noordelijke Sport S1).....	33
	6.2.4 Verbinding tussen de centrale groenzone en het ecoduct & netwerkstructuur	35
	6.3 Functioneel leefgebied binnen Trade Port Noord.....	35
	6.4 Vervolgtrekroutes grenzend aan Trade Port Noord	35
7	BORGING INRICHTING, EIGENDOM, BEHEER EN ONDERHOUD	38

BIJLAGEN:

1. - Ontheffing FF/75C/2012/0269, d.d. 26 juni 2013 & herziene versie FF/75C/2012/0269A, d.d. 9 september 2014
2. - Ruimtebeslag routing natuurcompensatie (bron: Activiteitenplan Ruimtelijke Ontwikkelingen Klavertje 4; 11-059.1; Meervelt, d.d. 27-1-2012)
3. - Structuurvisie Klavertje 4-gebied (bron: Gemeente Venlo, d.d. 21 maart 2012)
4. - Vigerend bestemmingsplan Trade Port Noord (bron: Gemeente Venlo, d.d. diverse data)
5. - Overzichtstekening Inrichting gebied voor de das
6. - "centrale verbindingszone" soortenlijst
7. - "oostelijke verbindingszone" weergegeven op een luchtfoto
8. - Dwarsprofielen "centrale verbindingszone en "westelijke verbindingszone"
9. - Principe-profielen dasseninrichting
10. - Klaver 1, gedetailleerde inrichting en beplantingsplan
11. - Notitie Provincie Limburg; beoordeling "Inrichtingsplan das TPN"
12. - Fasering inrichting gebied ten behoeve van de das binnen Trade Port Noord

1 INLEIDING

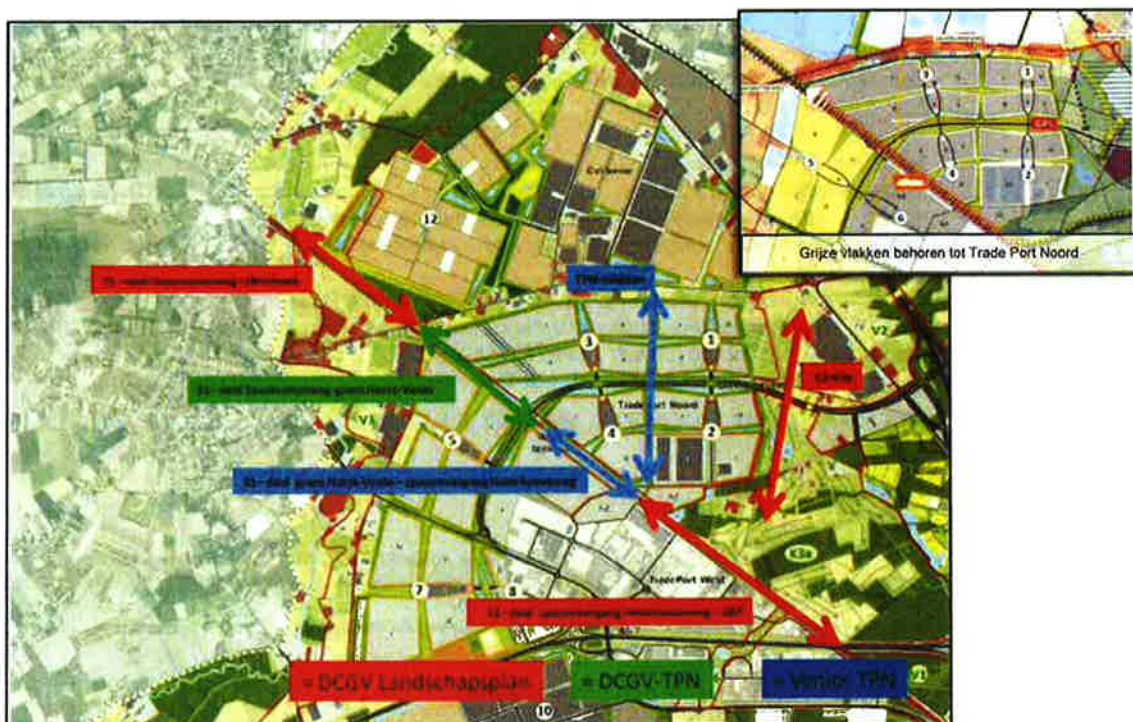
Econsultancy heeft van Trade Port Noord en Gemeente Venlo (tevens ontheffingshouder) opdracht gekregen voor het opstellen van een soortspecifiek inrichtingsplan voor de das (*Meles meles*).

Voornemens is om een ecologische verbingszone langs het traject van de Noordersloot ter hoogte van Trade Port Noord te realiseren alsmede een bedrijventerrein/werklandschap binnen Trade Port Noord. Hiervoor is een ontheffing van artikel 75 van de Flora- en faunawet verkregen (FF/75C/2012/0269, d.d. 26 juni 2013 & herziene versie FF/75C/2012/0269A, d.d. 9 september 2014), zie bijlage 1. De ontheffing eindigt op 31 oktober 2017.

De ontheffing heeft betrekking op de verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet voor zover dit betreft het beschadigen, vernielen of verstoren van nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de das en de kamsalamander. In tabel 1 is een overzicht weergegeven van ontheffingen, overeenkomsten en monitoringsonderzoeken die betrekking hebben op de das en ten grondslag liggen aan het dasseninrichtingsplan.

Het inrichtingsplan is opgesteld om goedkeuring op de dasseninrichtingsplan te verkrijgen van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) ten behoeve van de realisatie van de voorgenomen ingrepen.

Trade Port Noord heeft de uitvoeringsverantwoordelijkheid voor maatregelen voor de das binnen de grenzen van Trade Port Noord; Trade Port Noord-midden en het S1-deel grens Horst-Venlo-spoorwegovergang Heierhoeveweg, zie figuur 1.1.1.

Figuur 1.1.1. Uitvoeringsverantwoordelijk zoals vermeld in de bijlage van het dassenplan van de tripartiete overeenkomst dassenroutes (versie 1.40, d.d. 4 augustus 2011).

Tabel 1. Onderzoeken, overeenkomsten en ontheffingen die (in)direct betrekking hebben op Trade Port Noord en ten grondslag liggen aan het dasseninrichtingsplan.

Ontheffingen met de ten grondslag liggende onderzoeken/rapporten					
Ontheffingsnummer	Ontheffing verleend aan & geldigheid ontheffing	Uitvoerende Instantie	Onderzoek	Betrekking tot soorten	Betrekking tot gebied
FF/75C/2009/0242	Provincie Limburg; 7-12-2009 t/m 1-9-2014	Onbekend	Activiteitenplan onbekend, juni 2009;	- das - Jeneverbes - gewone dwergvleermuis - gewone grootoortvleermuis - laatvlieger - levendbarende hagedis	noordelijk deel Green Port Lane
FF/75C/2012/269(A)	Gemeente Venlo; 09-09-2014 t/m 31-10-2017	Meervelt	Activiteitenplan Ruimtelijke Ontwikkelingen Klavertje 4; 11-059.1, d.d. 27-1-2012	- das - drijvende waterweegbree	Trade Port Noord
		Oranjewoud	Natuurcompensatieplan; 197197, d.d. 23-8-2012		
FF/75C/2013/0421	C.V. Werklandschapsontwikkelingsmaatschappij Klavertje 4; 7-6-2014 t/m 3-1-2018	Meervelt	Veldonderzoek (2013) en activiteitenplan; 13-029, d.d. 26-11-2013	- drijvende waterweegbree - kamsalamander - levendbarende hagedis	Herprofilering Noordersloot & Greenport Bikeway
Monitoring					
		Econsultancy	- Monitoringsonderzoek (2013) en verslaglegging; 13053334 VEN.TPN.ECO4_07, d.d. 28-11-2013	- das - drijvende waterweegbree (Noordersloot) - kamsalamander (Noordersloot)	Trade Port Noord
		Faunaconsult	Monitoringsonderzoek Green Port Lane (2013); geen projectnummer, d.d. 30 april 2014	das, ree, vleermuizen, kerkull, steenuil, levendbarende hagedis en jeneverbes	Green Port Lane e.o.
		Econsultancy	Monitoringsonderzoek (2014) en verslaglegging; 13053334 VEN.TPN.ECO4_07, d.d. 15-10-2014	das, drijvende waterweegbree en kamsalamander	Trade Port Noord
Overeenkomsten					
		Provincie Limburg	Memo groenzones door Trade Port Noord; d.d. 29 januari 2010/8 februari 2010		
		Provincie Limburg, Gemeente Venlo en DCGV	Dassenplan, versie 1.20, d.d. 24 mei 2011		
		Provincie Limburg, Gemeente Venlo en DCGV	Tripartite overeenkomst dassenroutes; versie 1.40, d.d. 4 augustus 2011		

Het inrichtingsplan heeft als doel om op basis van een kwalitatieve benadering, adequate mitigerende maatregelen in kaart te brengen om negatieve gevolgen ten aanzien van de das, ter plaatse van het plangebied, te voorkomen.

Door de onderzoeken is inzicht verkregen in de aanwezigheid, het gebiedsgebruik en de habitatgeschiktheid van de das op het plangebied en in de omgeving. In onderhavig inrichtingsplan zal worden verwoord welke maatregelen in hoofdlijnen noodzakelijk zijn om juridisch en ecologisch verantwoord de ontwikkelingsplannen uit te voeren. Ook bevat het plan een nauwkeurige gebiedsbeschrijving en zal de wijze waarop de maatregelen zullen worden gerealiseerd worden toegelicht. De maatregelen zijn opgesteld en uitgewerkt in overleg met Trade Port Noord.

Econsultancy heeft een rol in de ecologische begeleiding binnen de grenzen van Trade Port Noord. Sinds oktober 2013 tot op heden is Econsultancy maandelijks verantwoordelijk voor de ecologische

begeleiding, risicoanalyse, onderzoeken en advisering. Jaarlijks (2-013 en 2014) is een verslaglegging opgesteld en verzonden naar RVO ten behoeve van de documentatie van de monitoring, welke betrekking heeft op de kamsalamander, de drijvende waterweegbree en de das binnen de grenzen van Trade Port Noord. De monitoringversplichting komt voort uit de eisen opgesteld in de verkregen ontheffingen (FF/75C/2012/269).

Econsultancy bv is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus en werkt volgens de door het netwerk opgestelde gedragscodes en protocollen. De ecologen van Econsultancy hebben meerdere jaren ervaring met risicoadvisering en veldonderzoek naar alle relevante beschermde soortgroepen, waaronder dassen. De betreffende medewerkers van Econsultancy bv zijn actief bij diverse organisaties en belangenbehartigers zoals SOVON, RAVON, KNNV, de Zoogdiervereniging, Werkgroep Boommarters Nederland, Werkgroep kleine marterachtigen (onderdeel van de Zoogdiervereniging), Natuurhistorisch Genootschap Limburg en lokale Vogelwerkgroepen.

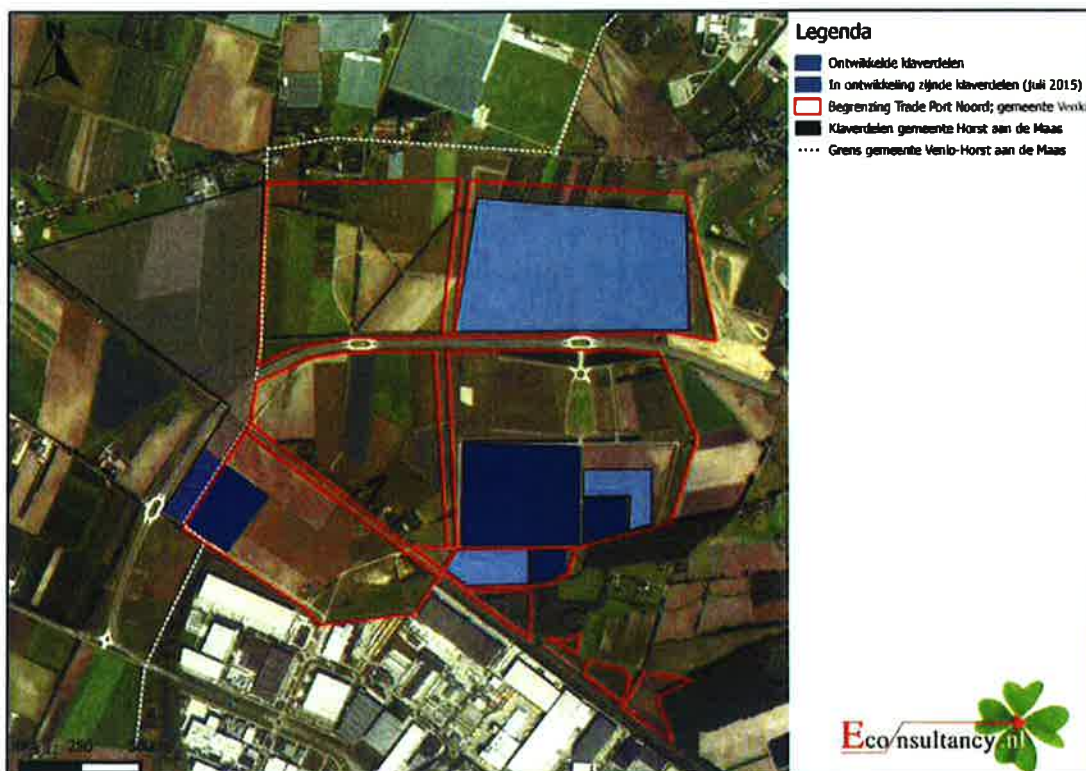
2 GEBIEDSBESCHRIJVING

2.1 Ligging en huidige gebruik plangebied

Trade Port Noord (TPN) betreft een bedrijventerrein in aanleg van circa 340 ha ten noordwesten van Venlo. Door het gebied stromen de waterlopen de Gekkengraaf en de Mierbeek en is de tertiaire waterloop Noordersloot aanwezig. Het plangebied betreft in de huidige situatie voornamelijk agrarisch bouwland en is reeds deels bebouwd met bedrijfsbebouwing en er zijn nog twee woningen aanwezig, beide bewoond. Zie figuur 2.1.1 voor de reeds ontwikkelde en de in ontwikkeling zijnde klavervelden van Trade Port Noord.

Het plangebied wordt van oost naar west doorsneden door de in 2010 tot en met 2014 aangelegde provinciale weg; de Green Port Lane (GPL). Ten oosten van TPN is in 2013 een ecologische verbindingzone gerealiseerd met heidelandschap en houtwallen. Met de aanleg van de Greenport Bikeway (GBW) is in 2014 gestart. Ter hoogte van Trade Port Noord is deze inmiddels geheel gerealiseerd.

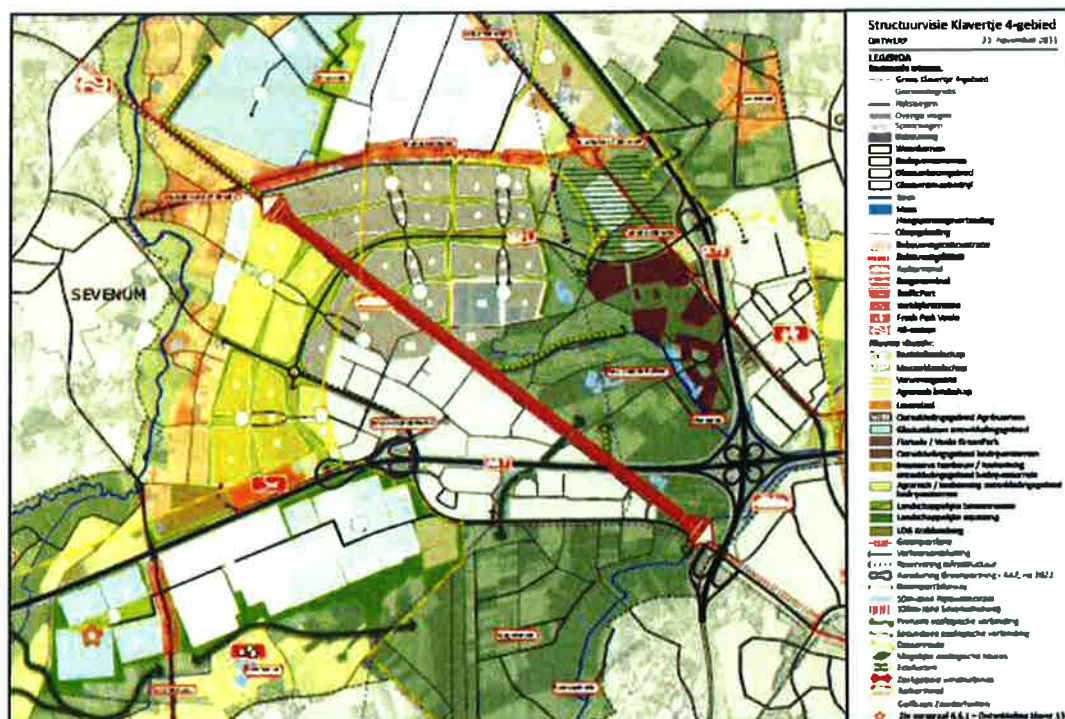
De coördinaten van het middelpunt van het plangebied zijn $X = 203.782$, $Y = 380.400$. Figuur 2.1.1 geeft de topografische ligging van het plangebied TPN en de situering op een luchtfoto uit 2010 weer.

Figuur 2.1.1 Begrenzing Trade Port Noord gemeente Venlo en ontwikkelingen weergegeven op een luchtfoto (rood kader).

2.2 Doelstelling plangebied

Op het plangebied Trade Port Noord is voornemens om een bedrijventerrein met groene manchetten en infrastructuur gefaseerd te gaan ontwikkelen (planning tot 2030). Dit houdt in dat de bedrijfsbebouwing zal gaan domineren in dit gebied. Ten koste van het merendeel van het aanwezige groen, het agrarische bouwland en de ruigtevegetatie zal het industrieterrein worden gerealiseerd. In figuur 2.2.2 en bijlage 3 is de structuurvisie voor het gebied opgenomen. Hierop is de onder andere de ligging van de toekomstige dassenroutes weergegeven, gele stippellijnen. Daarnaast is een beeldregieplan opgesteld (Trade Port Noord, d.d. 14 augustus 2012). In bijlage 4 zijn de vigerende bestemmingplannen opgenomen.

Figuur 2.2.2 Uitsnede van de structuurvisiekaart Klavertje 4-gebied met de toekomstige dassenroutes (gele stippellijnen) (bron: gemeente Venlo).

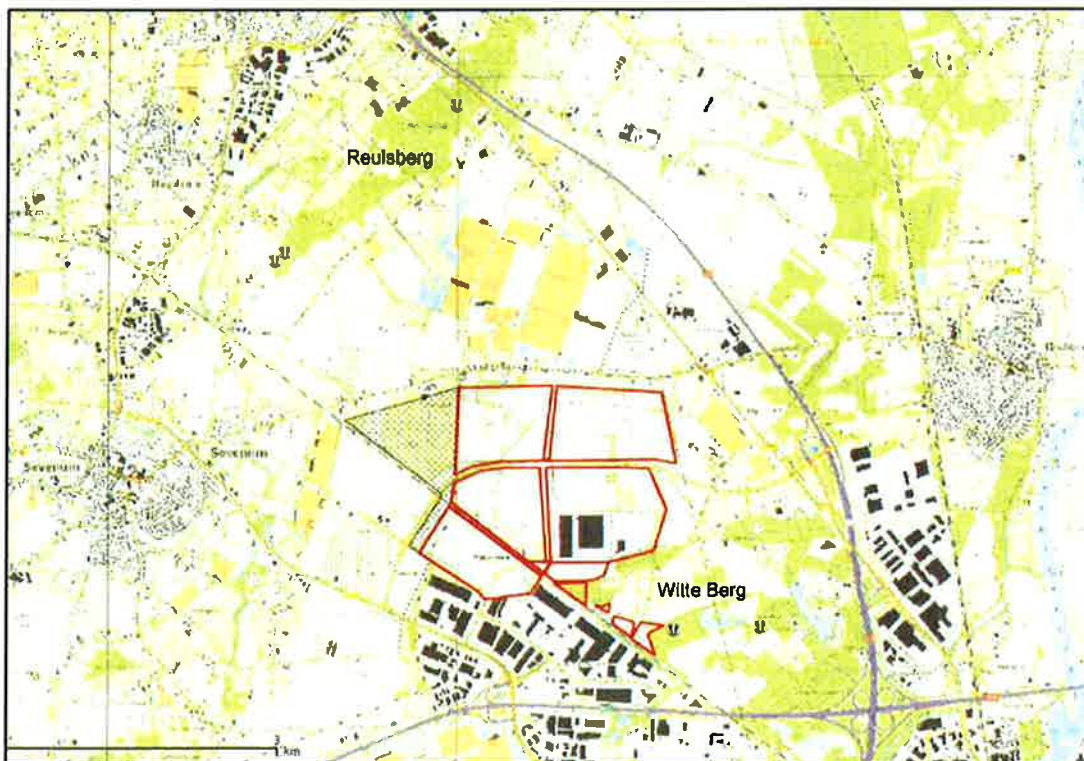

3 HUIDIGE SITUATIE DAS

3.1 Vaste rust- en verblijfplaatsen

Binnen Trade Port Noord zijn gedurende 2002-2010 geen plaatsen aangetroffen die eenduidig worden gebruikt door de das. Trade Port Noord werd in 2002-2010, alsmede in 2013 incidenteel door de das gebruikt. De gebieden binnen TPN werden sporadisch gebruikt door de dassen die verblijven in actieve burchten in de directe omgeving. Uit het monitoringsonderzoek van 2014 blijkt dat de wildtunnel in het oostelijk deel van Trade Port Noord, in tegenstelling tot 2013, veelvuldig door de das gebruikt wordt. Aangenomen mag worden dat het dassen betreft die hun burchten hebben in de zuidelijk gelegen bosgebieden (Witte Berg). Uit het lopende onderzoek na de verslaglegging in 2014 zijn ter plaatse van de oostelijke wildtunnel geen dassensporen meer aangetroffen alsmede in de rest van Trade Port Noord.

De bekende dassenburchten van de Witte Berg bevinden zich op circa 1 kilometer afstand ten zuiden van de oostelijke faunatunnel. De bekende dassenburchten van de Reulsberg bevinden zich op grotere afstand, op minimaal 4 km afstand ten noorden van de tunnel. In figuur 3.1.1 is de ligging van de burchtlocatie ten opzichte van TPN weergegeven. Tabel II betreft een overzichtstabel uit de verslaglegging van het monitoringrapport van 2014.

Figuur 3.1.1 Reeds bekende dassenburchten in de omgeving van Trade Port Noord.

Tabel II. Historische en actuele onderzoeksgegevens van de das

Jaar	Onderzoeks- bureau	rapport	Plaats van voorkomen	Veldwaarnemingen	Bewoningsporen	Conclusie
2002- 2007	Taken	1864-B, d.d. 4-9- 2007	TPN	Siechts enkele sporen langs Gekkengraaf in 2002 binnen TPN. Geen migratieroute/wissels, wel leefgebied (2007).	n.v.t.	Sporadisch gebruik van TPN, geen sprake van actueel leefgebied. Mogelijk in gebruik door dassen oostzijde A73.
			Burcht Witte Berg	Bewoning burcht (2005-2006). Geen permanente bewoning, wel enkele prenten in akkerland nabij (2007).	n.v.t.	
			Burcht Reulsberg	Geen vermeldingen in rapportage	n.v.t.	
2010	Natuurbalans Limes-Divergens	10-063, d.d. 2 mei 2011	TPN	Geen vermeldingen in rapportage, rapportage betreft voornamelijk aangrenzende gebieden aan TPN.	n.v.t.	Geen sporen van dassen aangetroffen, ook niet langs de Gekkengraaf. Wel enkele actieve burchten buiten TPN aangetroffen.
			Burcht Witte Berg	Burcht vastgesteld als actief, geen beschrijvingen hieromtrent.	n.v.t.	
			Burcht Reulsberg	Noordelijke burcht is archiefwaarneming, geen beschrijvingen hieromtrent. Twee nieuwe actieve burchten in zuidelijk deel van de Reulsberg aangetroffen, geen beschrijvingen.	n.v.t.	
2013	Econsultancy	1305334 VEN.TPN.ECO4_ Onderdeel 7_2013, d.d. 28 november 2013	TPN	Enkel een paar omgeduwde maïstengels naast Gekkengraaf aangetroffen.	n.v.t.	Geen vaste gebruiksfunctie van de das binnen het gebied TPN. Burcht Witte Berg en burcht midden in bosgebied zuidelijk deel Reulsberg betreffen beide een hoofdburcht. Noordelijk deel Reulsberg niet meer in gebruik als hoofdburcht, vermoedelijk nu bijburcht.
			Burcht Witte Berg	Gesplitste burcht actief in gebruik (hoofdburcht).	10-15 pijpen waarvan 8 actief en circa 10 pijpen waarvan circa 5 actief	
			Burcht Reulsberg	Noordelijke burcht is archiefwaarneming, geen beschrijvingen hieromtrent. Vluchtpijp zuidelijk deel Reulsberg niet actief. Burchten zuidelijk deel Reulsberg actief (hoofdburcht).	7 pijpen waarvan 2 actief 1 pijp 7 pijpen waarvan 7 actief	
2014	Econsultancy	1305334 VEN.TPN.ECO4_ Onderdeel 7_2014, d.d. 15 oktober 2014	TPN	Geen burchten of dassensporen aangetroffen binnen de grenzen van TPN. Wel dassenprenten ter plaatse van de faunatunnel ten oosten van TPN.	n.v.t.	Geen vaste gebruiksfunctie van de das binnen het gebied TPN. Burcht Witte Berg hoofdburcht. Noordelijk deel Reulsberg niet meer in gebruik als hoofdburcht, vermoedelijk nu bijburcht. Burcht midden in bosgebied zuidelijk deel Reulsberg niet meer actief.
			Burcht Witte Berg	Zuidelijke burcht bewoningsporen ont actief in gebruik (hoofdburcht). Westelijke burcht bewoningsporen ont actief in gebruik (hoofdburcht).	10-15 pijpen waarvan 8 actief en circa 10 pijpen waarvan circa 5 actief 30 pijpen waarvan 10-12 actief	
			Burcht Reulsberg	Noordelijke burcht één actieve pijp Vluchtpijp niet actief. Zuidelijke burcht niet meer actief.	7 pijpen waarvan 1 actief 1 pijp 7 pijpen waarvan 0 actief	

3.2 Functioneel leefgebied

Het functioneel leefgebied betreft de functies van de omgeving die nodig zijn om de vaste rust- of verblijfplaats als zodanig te laten functioneren dat deze duurzaam gegarandeerd is. Het betreft het gehele dassenterritorium, wat voldoet aan de volgende kwaliteitseisen conform de soortenstandaard van de das (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, maart 2014):

- een gevarieerd voedselaanbod en schuilplekken gedurende het hele jaar;
- oriëntatiemogelijkheden en schuilplekken;
- geen verstoring en versnippering door wegen;
- geen verstoring door honden of recreatie;
- uitwisselingsmogelijkheden met nabijgelegen dassenpopulaties;
- voldoende dekking op de burcht.

Het functioneel leefgebied binnen Trade Port Noord bestaat grofweg uit foerageergebied en dassenroutes.

3.2.1 Foerageergebied

Territoriumgrootte

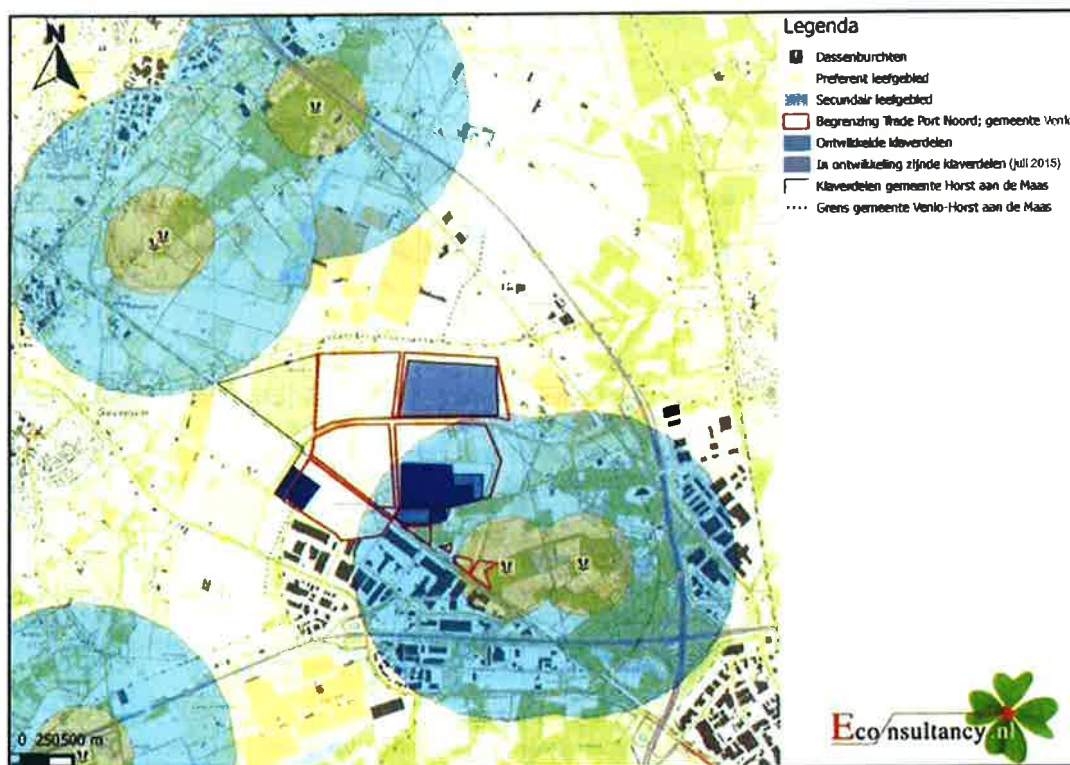
Uit studies die in het buitenland zijn uitgevoerd komt een grote range aan territoriumgroottes naar voren, variërend van 22 ha tot 540 ha (Elmeros *et al.*, 2005). De grootte van een territorium is sterk afhankelijk van het voedselaanbod en de verspreiding ervan in een gebied. Hoe groter het voedselaanbod, des te kleiner een territorium over het algemeen zal zijn. Bovendien varieert de grootte van het leefgebied al naar gelang het voedselaanbod in de seizoenen (Do Lin San *et al.*, 2007). Aangezien het binnen de huidige opdracht niet mogelijk is om te onderzoeken hoe groot het leefgebied van de locale dassengroepen is, is een inschatting gemaakt op basis van beschikbare literatuur, in combinatie met de aangetroffen sporen en de aanwezigheid van geschikt leefgebied. Op basis van literatuurgegevens is uitgegaan van een territoriumgrootte tussen de 50 en 75 ha. Hierbij is aangesloten bij studies die betrekking hebben op gelijksoortige gebieden in Engeland (o.a. Nolet & Killingley, 1987). Het plangebied valt binnen de territoriumgrootte van alle vastgestelde burchten.

Kwaliteit foerageergebied plangebied en directe omgeving

Voor het kwantificeren van het relatieve belang van habitattypes voor de das is onderscheid gemaakt in leefgebied door middel van concentrische cirkels: het eigenlijke burchtgebied (0-50 m), het preferente leefgebied (50-500 m), secundair foerageergebied (500-1.500 m) en overig foerageergebied, ofwel uitloopgebied, > 1.500 meter. Het gebied waarop TPN gepland is, is geschikt als foerageergebied voor de das wegens de aanwezigheid van agrarisch bouwland en enkele kleine oppervlakten groene elementen. Door de afstand van de burchten valt het toekomstige werklandschap binnen TPN hoofdzakelijk binnen secundair foerageer- en uitloopgebied. Een gedeelte betreft preferent foerageergebied. Zie figuur 3.2.1 voor een visueel overzicht van de gradaties in foerageergebied.

Nabij de dassenburchten zijn wei/graslanden gelegen die primair foerageeraanbod leveren. Hier foerageren dassen op regenwormen, die een zeer belangrijk deel uitmaken van het dieet. De aangrenzende bosschages bieden daarnaast voedsel in de vorm van kleine zoogdieren, amfibieën, insecten en boomvruchten die als aanvulling dienen op het dieet. De akkerlanden binnen TPN bieden weinig hoofdvoedsel als regenwormen naast het periodieke voedselaanbod in de vorm van maïs. Het agrarisch bouwland binnen TPN kan enkel gedurende het groeiseizoen of na de oogst gebruikt worden door das, maar biedt geen voedsel dat deel zal uitmaken van het stapelvoedsel van de das. De aangetroffen prenten/wissels bevestigen dat de das weinig gebruik maakt van de percelen binnen TPN. De oostelijke zijde van TPN, waar de verbindingszone voor de das (heidelandschap/houtwallen) in 2013 is aangelegd, wordt wel met enige regelmaat door de das gebruikt.

Door de realisatie van het bedrijventerrein zal een deel secundair en een deel preferent foerageergebied voor dassen verloren gaan. Een indirect verstoringseffect op een vaste rust- en verblijfplaats door het verdwijnen van het foerageeraanbod van das dient gemitigeerd te worden om een negatief effect te voorkomen.

Figuur 3.2.1 Bekende dassenburchten in de omgeving van Trade Port Noord en het primair (oranje cirkel) en secundair (blauwe cirkel) leefgebied van de das.

Discussie

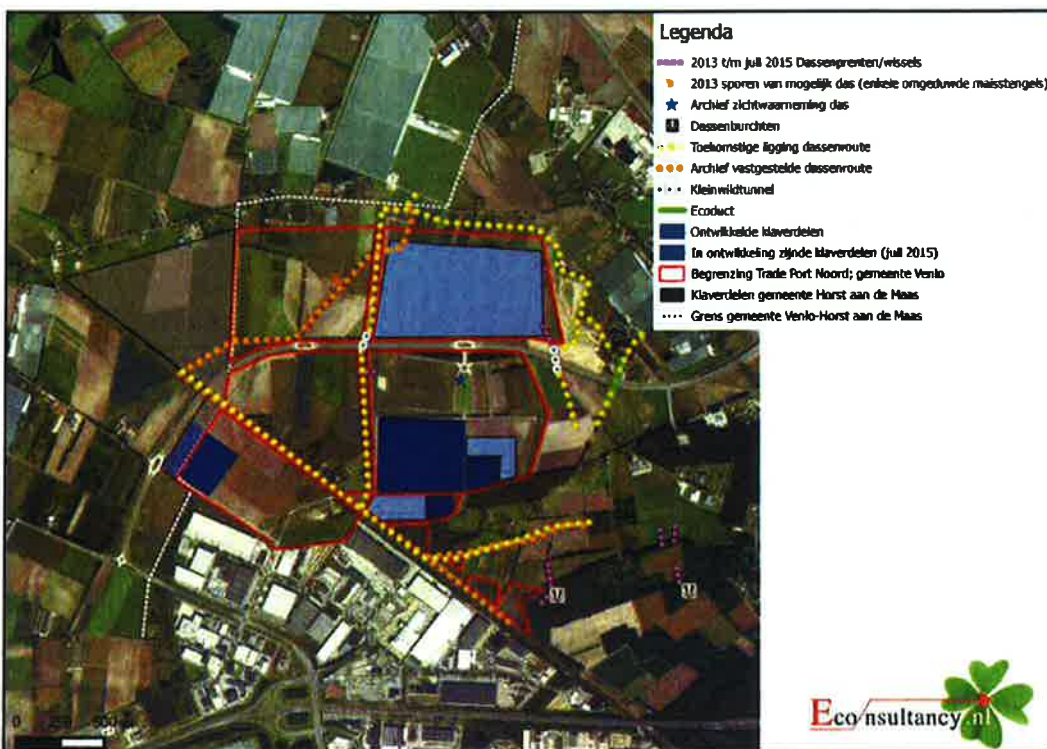
Het bepalen van het effect van de ingreep op de das is bepaald op basis van de wetenschappelijke kennis tot nu toe. Ondanks de vele bronnen die zijn geraadpleegd en de veldwerken die zijn uitgevoerd moet bij de interpretatie van de toetsing rekening worden gehouden met een aantal lacunes in kennis. In de eerste plaats is het in het kader van de schaal van de ingreep en de beschikbare tijd en budgetten niet mogelijk en ook niet redelijkerwijs te verwachten dat een uitgebreide studie naar de lokale groepen wordt gedaan. Het verkrijgen van wetenschappelijke zekerheid omtrent de mogelijke gevolgen vergt een onevenredig grote inspanning. Het is daarom niet bekend wat de exacte samenstelling van de dassen nabij het plangebied is. De aannames zijn gedaan op basis van interpretatie van aangetroffen sporen tijdens de veldbezoeken en op basis van verspreidingsgegevens. De ligging van de territoria is op basis van expert judgement en kan niet worden gebaseerd op specifiek onderzoek, bijvoorbeeld met behulp van gezenderde dieren of door het uitleggen van gemerkt voedsel. Met verschillen in het gebruik van het territorium gedurende de seizoenen kan ook geen rekening worden gehouden. De begrenzing van de territoria is derhalve een "educated guess". Nolet & Killingley (1987) beschrijven de gevolgen van een afname van het voedselaanbod van 43% op een locatie in Buckinghamshire (Engeland) waar een deel van het leefgebied voor uitbreiding van een dorp uit agrarische

productie werd gehaald. Doordat er niet langer werd begraasd, nam de mogelijkheid om te foerageren af door het langer worden van het gras. Dit heeft geleid tot een kleinere groepsgrootte in het territorium. Hierdoor waren er minder dieren beschikbaar om het territorium te verdedigen, wat tot verdere achteruitgang leidde, en uiteindelijk tot het verlaten van de burcht.

3.2.2 Dassen(verbinding)routes

Uit eerder onderzoek naar de das, bevestigd in de ontheffing (FF/75C/2012/269), kan worden geconcludeerd dat de das op het plangebied vooral gebruik maakt van migratieroutes langs de watergangen, zoals de Noordersloot, de Gekkengraaf en de bovenloop van de Mierbeek. Uit prenten, graafputjes en andere sporen is op te maken dat belangrijke verbindingen voor de das zich bevinden tussen Zaarderheiken/Witte Berg en de Reulsberg en vanuit Zaarderheiken naar het noorden richting Houthulzerheide/Grubbenvorst. De aangetroffen wissels en prenten kunnen duiden op een route naar omliggende foerageergebieden, routes van en naar bijburchten of bewegingen van individuele dassen tussen sociale groepen.

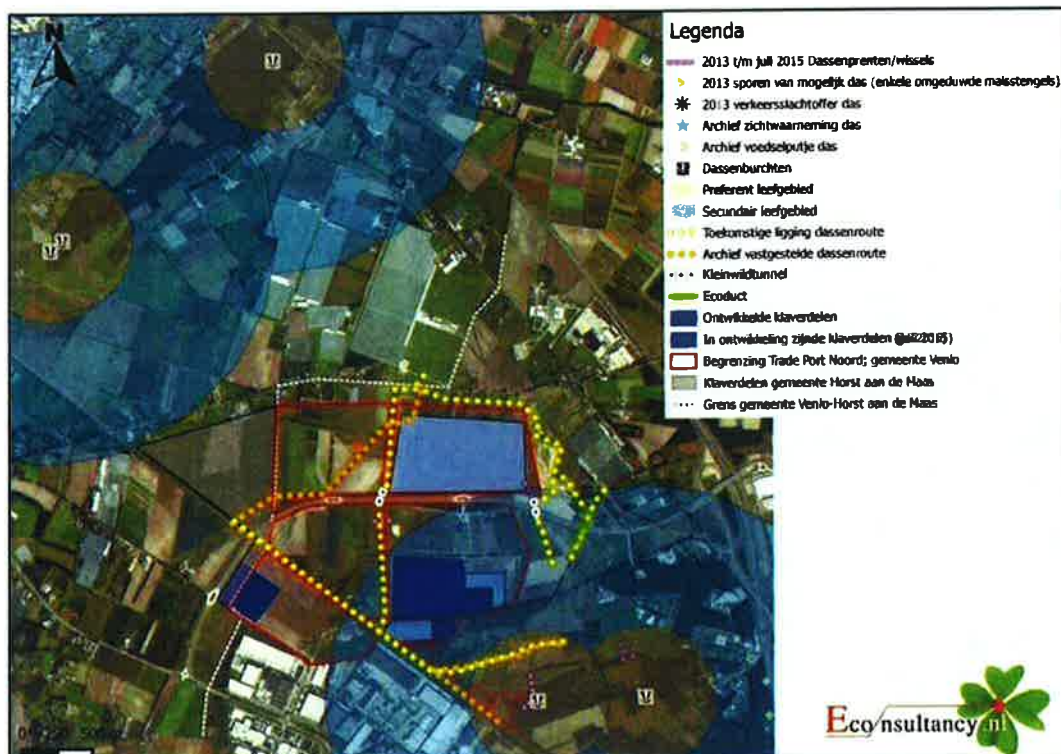
De aangetroffen sporen bevestigen dat de das weinig gebruik maakt van de percelen binnen TPN. De ten oosten van TPN gerealiseerde verbindingzone voor de das (heidelandschap/houtwallen) en ter plaatse van de oostelijke wildtunnel zijn sporen van de das aangetroffen in 2014. Aangenomen mag worden dat het dassen betreft die hun burchten hebben in de zuidelijk gelegen bosgebieden (Witte Berg). Uit het lopende onderzoek na de verslaglegging in 2014 zijn ter plaatse van de oostelijke wildtunnel geen dassensporen meer aangetroffen alsmede in de rest van Trade Port Noord. In figuur 3.2.2 is een overzicht van de aangetroffen prenten/wissels tot en met juli 2015 weergegeven.

Figuur 3.2.2 Waargenomen sporen van de das door Econsultancy tot en met juli 2015 en de in het verleden aangetroffen dassenroutes en de toekomstige dassenroutes.

3.3 Conclusie huidige situatie van de das

Binnen de grenzen van Trade Port Noord zijn geen dassenburchten of vluchtpijpen aanwezig. Trade Port Noord wordt wel gebruikt als onderdeel van het functioneel leefgebied van dassen die verblijven in de dassenburchten in de directe omgeving. Het betreft voornamelijk secundair foerageergebied en uitloopgebied van de das. Een klein oppervlak betreft preferent foerageergebied. Binnen de grenzen van Trade Port Noord worden weinig sporen van de das aangetroffen, met uitzondering van het oostelijk deel. Uit het monitoringsonderzoek van 2014 blijkt dat de kleinwildtunnel in het oostelijk deel van Trade Port Noord, in tegenstelling tot 2013, veelvuldig door de das gebruikt wordt. Aangenomen mag worden dat het dassen betreft die hun burchten hebben in de zuidelijk gelegen bosgebieden (Witte Berg). Uit het lopende onderzoek na de verslaglegging in 2014 zijn ter plaatse van de oostelijke wildtunnel geen dassensporen meer aangetroffen, alsmede in de rest van Trade Port Noord. Dit heeft mogelijk te maken met het seizoen, weinig voedselaanbod tezamen met de ontwikkelingen die gestart zijn nabij de oostelijke kleinwildtunnel. In figuur 3.3.1 is een cumulatief overzicht weergegeven van onder andere de ligging van de dassenburchten, de foerageerfuncties en de aangetroffen sporen (prenten/wissels) en de uit de archiefgegevens vastgestelde dassenroutes.

Figuur 3.3.1 Cumulatieve Inventarisatiegegevens van de das.

4 RANDVOORWAARDEN INRICHTING

De conclusie uit de meerjarige onderzoeken is dat het plangebied in gebruik is door dassen die hun vaste verblijfplaats hebben in de omgeving van TPN. De migratieroutes van de das bevinden zich voornamelijk langs de watergangen Noordersloot, Gekkengraaf en bovenloop van Mierbeek. Daarnaast worden de delen ten oosten van Trade Port Noord intensief gebruikt door de dassen afkomstig van de burchten van de Witte Berg.

Trade Port Noord vervult de functie van migratiegebied tussen de burchten aan de oost- en westzijde en noord- en zuidzijde van het gebied. Het tussenliggende landbouwgebied wordt gebruikt als uitloophoeve en foeragegebied.

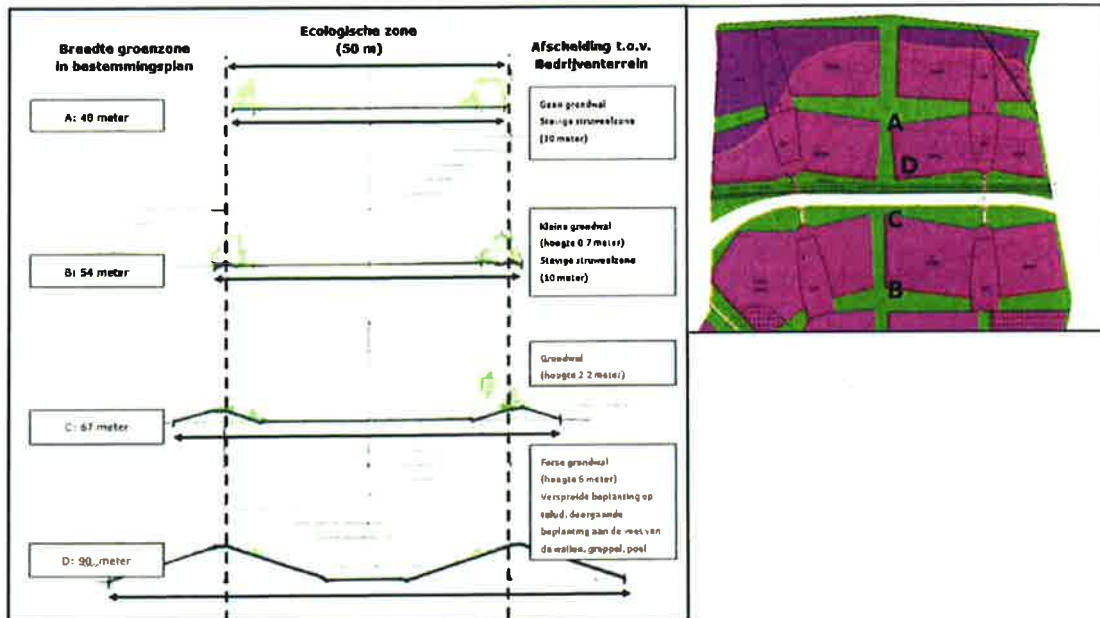
Naar aanleiding van het onderzoek in 2014 kan geconcludeerd worden dat op het plangebied geen vaste gebruiksfunctie aanwezig is van de das, maar dat de das het gebied wel incidenteel bezoekt om te foerageren en te migreren. Mitigerende maatregelen in de vorm van een inrichtingsplan zullen een negatief effect op beide functies dienen te ondervangen.

4.1 Inrichtings- en beheerseisen memo Groenzones door Trade Port Noord

In de verleende ontheffing voor de Green Port Lane (FF/75C/2009/0242) is een inspanningsverplichting opgenomen om het leefgebied van de das te behouden binnen de directe begrenzing van de Green Port Lane en buiten de grenzen van de Green Port Lane. Goede afstemming tussen de Provincie Limburg, de gemeente Venlo en andere actoren waren vereist. In de memo Groenzones door Trade Port Noord (Provincie Limburg, d.d. 29 januari 2010 en 8 februari 2010) zijn de volgende minimumeisen voor de dassenroutes door Trade Port Noord geformuleerd:

1. Minimale breedte van een voor dassen functionele, dus afgeschermd zone bedraagt 50 m;
2. Geen verlichting binnen deze zone gedurende een groot deel van de nacht (minimaal 10 uur);
3. Afscherming van het bedrijfsgebied aan weerszijden van de strook in de vorm van een grondwal van minimaal 2 m hoog met struweelbeplanting. Alleen de binnenzijden van de wallen tellen mee voor de minimale breedte van 50 meter;
4. Waar geen ruimte is voor een grondwal kan de afscherming worden ingevuld in de vorm van een dichte strook struweel van 10 meter breed; de struweelzone mag meetellen in de minimale breedte van 50 meter. Uitgangspunt is dat tenminste 50% van de ecologische zone door middel van een grondwal is afgeschermd van het achterliggende bedrijventerrein;
5. Inwendige inrichting: de zone tussen de wallen zal worden ingericht met beplantingselementen die bijdragen aan een aantrekkelijk leefgebied voor de doelsoort das. Detailinvulling vindt plaats als onderdeel van de planontwikkeling Trade Port Noord, in nauwe samenwerking met een ter zake deskundige adviseur; te denken is daarbij aan:
  - a. een geleidende beplanting van doornstruiken of een (doorn)haag in de lengterichting van de strook, bij voorkeur in combinatie met een greppel, bij voorbeeld aan de voet van de wal
  - b. aantrekkelijke punten in de vorm van aanbod van voedsel: bijvoorbeeld hoogstamboomfruitbomen, voerakkerkes, poelen of een sloot met flauwe oevers, etc.
  - c. voedselrijk grasland met regenwormen en muizen (in verband met het na te streven heidelandschap dienen de wallen waar ze naar de klavers (bedrijventerreinen) toe gericht zijn, te bestaan uit juist voedselarme grond (schraal zand)
6. Beheer:
  - a. beheer met schapen, gericht op een gevarieerde graslandstructuur (niet alles heel kort)
  - b. maaibeheer: 1 of 2 x per jaar maaien, waarbij stroken worden overgeslagen, zodat niet alles tegelijk kort is.

In figuur 4.1.1 zijn de structuurschets en dwarsdoorsneden van de groenzones binnen de grenzen van Trade Port Noord weergegeven zoals opgenomen in de desbetreffende memo.

Figuur 4.1.1 Structuurschets TPN (locaties A, B, C en D verwijzen naar breedte van de Groenzones in de dwarsdoorsneden) (bron: Memo Groenzones door Trade Port Noord; Provincie Limburg, d.d. 29 januari 2010 en 8 februari 2010).

Uit de ontheffing van de Green Port Lane en de memo blijkt dat er nog geen definitief besluit is omtrent de exacte ligging van de faunatunnels ter hoogte van Trade Port Noord. In de ontheffing is de voorwaarde gesteld dat als het definitief plan bekend is voor zowel de inrichting als de werkwijze deze voor aanvang van de werkzaamheden ter beoordeling bij het Ministerie aangeleverd dient te worden in de vorm van een werkprotocol. Indien bekend dient tevens een doorkijk naar de toekomstige ontwikkelingen te worden gegeven. De faunatunnels zijn allen gerealiseerd. De faunatunnel van de "centrale verbindingzone", is gerealiseerd en gesitueerd nabij de geplande ligging van de fietsbrug. Aansluiting van de verbindingroutes op de tunnels is als vereiste opgenomen in het natuurcompensatieplan (Oranjewoud, 2012).

4.2 Randvoorwaarden natuurcompensatieplan

In opdracht van de gemeente Venlo is door Oranjewoud een natuurcompensatieplan opgesteld (projectnummer 197197, d.d. 23-8-2012).

"Het natuurcompensatieplan is het resultaat van een proces waarin verschillende fasen van ontwerp van het bedrijventerrein en ecologische effectbeoordeling zijn doorlopen. Dit proces is afgesloten met een bestemmingsplan voor het bedrijventerrein met een natuurcompensatieplan. Beide zijn afgerond in 2011. Tijdens de uitwerking van het bestemmingsplan heeft de gemeente Venlo in afspraak met de Provincie Limburg ervoor gekozen het natuurcompensatieplan aan te vullen en te verankeren in het bestemmingsplan Trade Port Noord". Zie figuur 4.2.1 voor het ruimtebeslag routing natuurcompensatie en figuur 4.2.2 voor het vastgelegde bestemmingplan Trade Port Noord.

In het natuurcompensatieplan zijn de volgende mitigerende maatregelen opgenomen:

- langs het spoor dient een 50 meter brede groenzone zo ingericht te worden dat deze dasvriendelijk wordt;
- er komt een groene dasvriendelijke inrichting langs het ecoduct over de Green Port Lane en over de A73 ten oosten van het plangebied;
- de groenzones worden door Trade Port Noord aangesloten op de faunapassage van de Green Port Lane, zodat de Green Port Lane niet als belemmering wordt gezien voor de das;
- een mogelijke verbindingroute van de das wordt ingericht langs de te verleggen Gekkengraaf, waarbij ook vleermuizen deze route kunnen gebruiken.

Met bovenbeschreven inrichting wordt tegemoet gekomen aan de instandhouding van voldoende passagemogelijkheden van de gebiedsontwikkeling Trade Port Noord inclusief Green Port Lane. Gezien de relatie met de Ontheffing Flora- en faunawet voor de Green Port Lane is in het natuurcompensatieplan voorgesteld om de maatregelen die zijn gekoppeld aan Trade Port Noord op te nemen in een ontheffingstraject Flora- en faunawet voor Trade Port Noord en de bijkomende afstemming met het Bevoegde Gezag. Dit is volbracht middels de verleende ontheffing FF/75C/2012/0269(A).

Bij de inrichting van Trade Port Noord dient rekening te worden gehouden met de verbindingroute van de das langs de Gekkengraaf en de aansluiting op de faunapassages van de Green Port Lane, zodat de Green Port Lane niet als belemmering wordt gezien voor de das. Met betrekking tot de noord-zuidelijke dassenroute langs de Gekkengraaf zal de toekomstige noord-zuidelijke verbindingzone gesitueerd zijn in het centrale deel van Trade Port Noord. Zie bijlage 2 en figuur 4.2.1 voor een overzicht van het ruimtebeslag routing natuurcompensatie.

Figuur 4.2.1 Ruimtebeslag routing natuurcompensatie
(bron: Activiteitenplan Ruimtelijke Ontwikkelingen Klavertje 4; 11-059.1; Meervelt, d.d. 27-1-2012)

Figuur 4.2.2 Bestemmingsplan Trade Port Noord; vastgesteld op 31-10-2012
(bron: gemeente Venlo)

4.3 Randvoorwaarden ontheffing FF/75C/2012/0269(A)

Voor Trade Port Noord en de Green Port Lane zijn ontheffingen verkregen voor de inrichting van het plangebied ten behoeve van das. De ontheffing van Trade Port Noord (FF/75C/2012/0269(A)) ligt ter grondslag aan de dasseninrichting. In de ontheffing wordt verwezen naar de ontheffing van de Green Port Lane (FF/75C/2009/0242) en de tripartite overeenkomst van de das. Daarnaast is door de Provincie Limburg een memo (2010) opgesteld met de overeengekomen uitgangspunten hoe een bruikbare dassenverbindingszone gedimensioneerd kan worden binnen een intensief gebruikt bedrijventerrein. De maatregelen ten behoeve van de das zijn tevens vastgelegd in het bestemmingsplan (NL.IMRO.0983.BPL20100001TPN-VA01, d.d. 31 oktober 2012).

In de ontheffing FF/75C/2012/269(A) zijn ten aanzien van de das de volgende punten opgenomen voor de instandhouding van de das:

- Verbindingen realiseren van de das tussen Zaarderheiken (Witte Berg) en Reulsberg garanderen alsmede verbindingen vanuit Zaarderheiken naar het noorden richting Houthuizerheide/Grubbenvorst;
- Garanderen van het functioneel leefgebied door afname van 30 ha leefgebied (secundair/primair foerageergebied) binnen TPN;
- Netwerkstructuur realiseren als alternatieve migratieroute doordat de te realiseren railterminal een knelpunt zal vormen voor de das;
- Na ingrepen op de juiste plaats voldoende inrichtings- en onderhoudsmaatregelen treffen voor de das om de functionaliteit zo snel mogelijk, zo veel mogelijk te herstellen.

Specifieke voorschriften genoemd in de ontheffing FF/75C/2012/269(A):

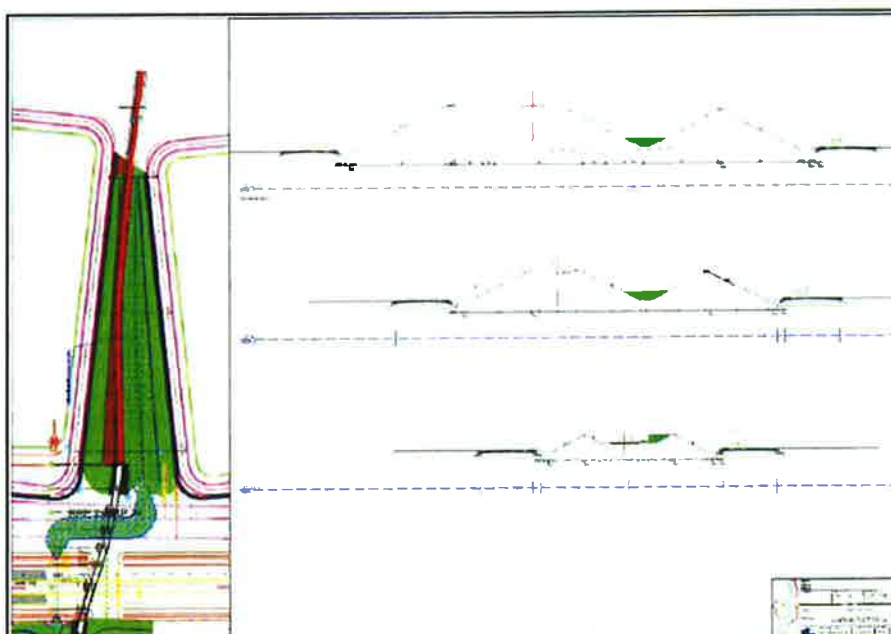
- Als eerste de ecologische verbindingszone langs de Noordersloot, nabij de te realiseren Railterminal, aanleggen en deze zone in alle fasen beschikbaar houden;
- Netwerkstructuur toegankelijk maken voor de das met foerageer- en migratiemogelijkheid;
- De verbindingszones voor de das dienen te worden ingericht en te worden onderhouden conform de voorschriften 13 en 15 van de ontheffing voor de Green Port Lane met kenmerk FF/75C/2009/242. Daarnaast is onbekend of aan de eisen in punt 16, dat betrekking heeft op de Green Port Lane en tevens Trade Port Noord is voldaan. Daarom wordt tevens punt 16 meeegenomen;
  - 13. Voor de das dienen 3 trekroutes aangelegd en beheerd te worden, overeenkomend met de huidige routes: Via spoorzone, met onderdoorgang spoorviaduct, via noord-zuid groenstrook midden door Tradeport-Noord, inclusief kleinwildtunnel van 200 centimeter breed en 100 centimeter hoog, via aan te leggen verbindingszone/leefgebied en ecoduct over Green Port Lane naar populatie Grubbenvorst. Er dient rekening gehouden te worden met vervolgtrekroutes, onder meer met een veilige onderdoorgang/oversteek Sevenumseweg.
  - 15. Er dient voldoende geleidende beplanting te worden aangebracht, zodat de passages voor de das vanuit de huidige migratieroutes te vinden zijn. Beplanting en passages dienen functioneel te zijn bij de ingebruikname van de weg. De passages dienen aan te sluiten op blijvende groene structuren rondom de Green Port Lane, die voor de das een duurzaam geschikt migratie- en foerageergebied vormen. Deze groenstructuren dienen op voor de das geschikte wijze beheerd te worden.
  - 16. Zodra voor zowel de inrichting als de werkwijze een definitief plan is gemaakt, dienen de ontsnipperende en mitigerende maatregelen voor de das in een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Dit protocol dient 2 maanden vóór aanvang van de werkzaamheden te worden aangeleverd aan het ministerie van Economische Zaken (via Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). De maatregelen dienen vergelijkbaar

te zijn met de 3 hierboven genoemde maatregelen (minstens 3 passages en voldoende geleiding zodat de das deze vanuit de huidige situatie kan vinden). Voor zover mogelijk dient een doorkijk naar de toekomstige ontwikkelingen te worden gegeven.

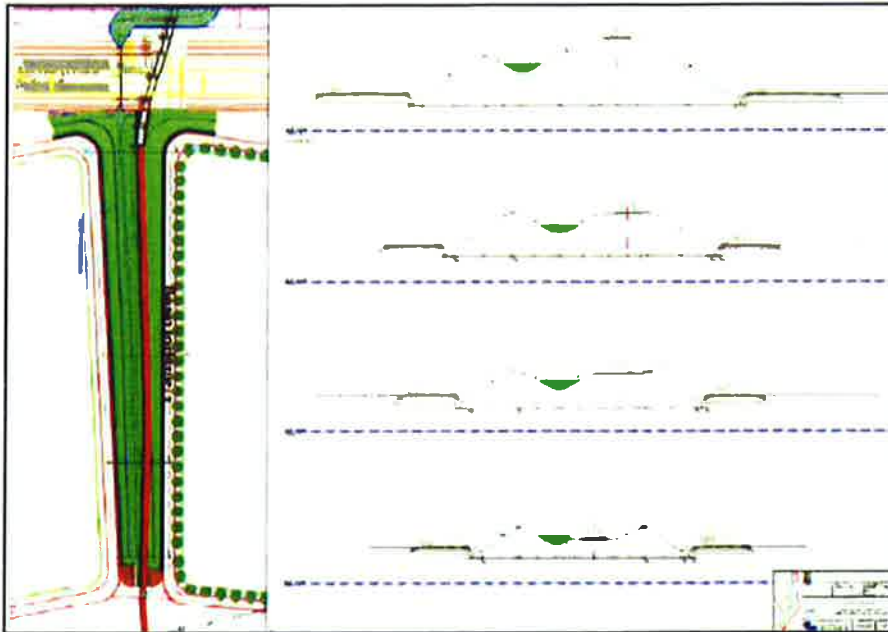
- De "centrale verbindingszone" dient aangelegd en onderhouden te worden zoals voorgesteld op pag. 15 en in bijlagen 5a, 5b en 5c van het Activiteitenplan (bijlage 6 besluit van ontheffing FF/75C/2012/0269) en met een haag, zoals aangegeven op pag. 6 in de aanvullingen van 24 december 2013 (bijlage 4 van besluit). Zie figuur 4.3.1, 4.3.2 en 4.3.3 voor een weergave van de voorgestelde "centrale verbindingszone" in het Activiteitenplan. In figuur 4.3.4 is pagina 6 van de aanvulling van de ontheffing weergegeven met aanvullende vragen 11 tot en met 14. De inrichting en het onderhoud dienen een duurzame functionerende migratiezone voor de das te waarborgen.

Figuur 4.3.1 Inrichtingstekening verbindingszone das centrale deel
(bron: Activiteitenplan Ruimtelijke Ontwikkelingen Klavertje 4; 11-059.1; Meervelt, d.d. 27-1-2012).

Figuur 4.3.2 Verbindingszone das ten noorden van GPL.
(bron: Activiteitenplan Ruimtelijke Ontwikkelingen Klavertje 4; 11-059.1; Meervelt, d.d. 27-1-2012).

Figuur 4.3.3 Verbindingszone das ten zuiden van GPL.
(bron: Activiteitenplan Ruimtelijke Ontwikkelingen Klaverlje 4; 11-059.1; Meervelt, d.d. 27-1-2012).

Vraag 11
Hoe zal het voor de Das en Vleermuizen mogelijk blijven om door het gebied te migreren.

Antwoord 11
 De ecologische functionaliteit van het gebied blijft gewaarborgd door de op de Das afgestemde aanleg van de verbindingzone door het centrale deel van TPN (zoals ook vermeld is in de 2009-reviseerde ontheffing FF/75C/00040242, zie hiervoor paraf. P, de verende ontheffing is als bijlage 10 bijgevoegd). Migratie door het gebied blijft mogelijk maar vergt aanpassing van de Das aan de nieuwe situatie. De ecologische functionaliteit (steeg- en migratiegebied) van het plangebied voor de Das blijft behouden door de aanleg van de natuurstructuur (doorgankelijk houden van wilgen en manchetten) en de op de Das afgestemde inrichting. Inrichting en onderhoud van de natuurstructuur worden duurzaam vorm gegeven en worden geborgd in het bestemmingsplan TPN. Daarnaast hebben de gemeente Venlo, de provincie Limburg en DCOV een overeenkomst gesloten over de uitvoering en financiering van de maatregelen (zie ook bijlage 11). Met het nemen van de voorgestelde inrichtingsmaatregelen zijn er geen negatieve lange termijn effecten op de instandhouding van de soort te verwachten. De verder pure P. Om de vleermuizen voor vleermuizen te behouden voorziet de inrichting van het gebied in afwisselende routestructuren in de vorm van laanbeplanting met bomen langs de te realiseren wegen. In klaver 2 is dit ook reeds getoond.

Vraag 12
Op welke wijze wordt omgegaan met de combinatie van infrastructuur en verlichting?

Antwoord 12
 Verlichting is nog niet uitgewerkt. Uitgangspunt is een daerlendelijke (en vleermuizen-vriendelijke) verlichting, zoveel mogelijk afgeschermd. Gedacht wordt aan licht in de vorm van licht als het nodig is, zoveel als het kan.

Vraag 13
Hoe lang zal het duren voor de vegetatie vanzelf zoveel beschutting geeft dat de Das voldoende als migratielocatie?

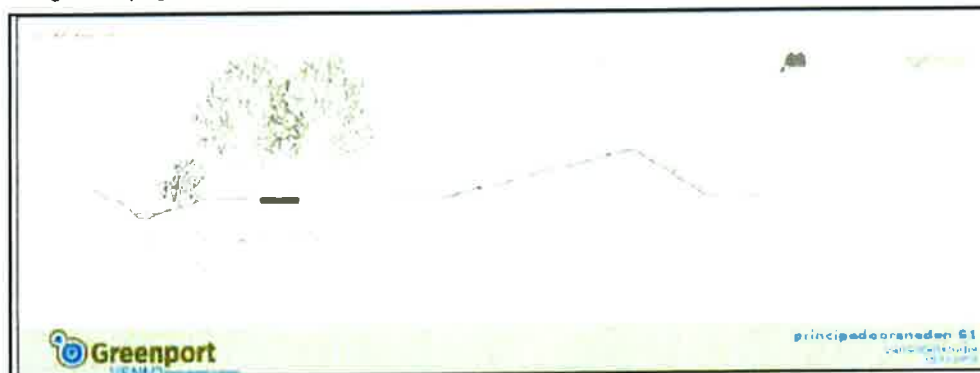
Antwoord 13
 Het gaat hier om de migratielocatie langs de Noordersloot (in de centrale verbindingzone wordt een brede haag aangeplant). In de huidige situatie is deze migratielocatie over grote delen kaal (gemaakt). Na aanleg van de GreenportBikeway worden bomen aangeplant. Situatievorming met goede doorgangsmogelijkheden vindt plaats na drie tot vijf jaar. In de jaren daarvoor is er al gelding door hogere rugstruiken.

Vraag 14
Verzorgt om de benodigde routes en plekken voor de das (en vleermuizen) en faunering van de plannen duidelijk in relatie tot elkaar te schetsen.

Antwoord 14
 Op de plankaart van het bestemmingsplan (bijlage 1 van de aanvraag) is in groen de bestemming "groen" weergegeven. Deze bestemmingsinvalsoort betreffen de open toegankelijke wijvormige structuren. De inrichting en beplanting van deze gebieden is zodanig dat het leeggevoerd gebied voor de dasen en vleermuizen zal zijn. Daarnaast is een specifieke vorm van natuur bestemming (BN1) opgenomen voor de zone langs de Noordersloot en door de centrale as (noord-zuid verbinding) door het gebied. Deze specifieke bestemming zorgt dat in deze zone de inrichting zodanig moet zijn dat het geschikt is en blijft als routestructuur voor de das. Begin 2013 wordt de zone V2 (zoals bij van het plangebied) ingericht zodat de routes daar voor de Das geborgd zijn. Vervolgens wordt in 2013-2014 de zone langs het eppoer (Noordersloot) ingericht waarna aanliggende werklandschappen bouwrijp gemaakt worden. De centrale as door het gebied wordt ingericht gelijkijd met het bouwrijp maken van het eenzijdig aanliggende werklandschap. Hierdoor wordt geborgd dat tijdens de werkzaamheden de das een route- en leeggevoerd gebied behoudt in het nog bestaande gebied waar landbouwkundig gebruik wordt voortgezet. Op deze wijze wordt geborgd dat de das kan "winnen" aan de nieuwe inrichting en de nieuwe structuren die voor hen geschapen worden.

Figuur 4.3.4 Vereisten pagina 6 van de aanvulling ontheffing FF/75C/2012/0269A. (bron: aanvullingen Activiteitenplan; Gemeente Venlo, d.d. 24 december 2013).

- De "Greenport Bikeway" dient aangelegd en onderhouden te worden zoals voorgesteld op figuur 9, pag. 13 en pag. 19 van het Activiteitenplan.

Figuur 4.3.5 Doorsnee herprofilering Noordersloot en inrichting verbindingzone ten noorden van Noordersloot. (bron: Activiteitenplan Ruimtelijke Ontwikkelingen Klavertje 4; 11-059.1; Meervelt, d.d. 27-1-2012).

- De begroeiing en inrichting van de "Greenport Bikeway, de "centrale verbindingzone" en de overige groene netwerkelementen dienen functioneel te zijn op het moment dat door overige ontwikkelingen -plaatselijk- deze de enige migratiemogelijkheden voor de das vormen. Fase-ring van bebouwing, aanleg en onderhoud van de groene geleiding dient zo plaats te vinden als aangegeven op pag. 6 en 7, punt 14 van de aanvullingen van 24 december 2012 (bijlage 4 van besluit).

Vraag 14
Verzoek om de beoogde routes en plaatsen voor de das (en vleermuizen) en fase-ring van de plannen duidelijk in relatie tot elkaar te schetsen.

Antwoord 14
 Op de plankkaart van het bestemmingsplan (bijlage 1 van de aanvraag) is in groen de bestemming "groen" aangegeven. Deze bestemmingsvakken betreffen de open toegankelijke wijkrijze structuren. De inrichting en beplanting van deze gebieden is zodanig dat het foerageergebied voor de dassen en vleermuis zal zijn. Daarnaast is een specifieke vorm van natuur bestemming (SNI) opgenomen voor de zone langs de Hooftkroef en door de centrale as (noord-zuid verbanding) door het gebied. Deze specifieke bestemming borgt dat in deze zone de inrichting zodanig moet zijn dat het geschikt is en blijft als routestructuur voor de das. Begin 2013 wordt de zone V2 (oostelijk van het plangebied) ingericht zodat de routes daar voor de Das geborgd zijn. Vervolgens wordt in 2013-2014 de zone langs het spoor (hoofdkroef) ingericht waarna aanliggende werkvakgebieden bouwrijp gemaakt worden. De centrale as door het gebied wordt ingericht gelijktijdig met het bouwen maken van het eenzijdig aanliggende werkvakgebied. Hierdoor wordt geborgd dat tijdens de werkzaamheden de das een route- en foerageergebied behoudt in het nog bestaande gebied waar landbouwend gebruik wordt voortgezet. Op deze wijze wordt geborgd dat de das hun "winters" aan de nieuwe inrichting en de nieuwe structuren die voor hen geschikt worden.

Figuur 4.3.6 Vereisten punt 14 (bron: aanvullingen Activiteitenplan; Gemeente Venlo, d.d. 24 december 2013).

- Dasvriendelijke verlichting dient in combinatie met beplanting/beschutting zodanig aan te worden gelegd, dat faunapassages, migratieroutes en foerageermogelijkheden donker, toegankelijk en functioneel zijn voor de das;
- De mogelijkheden voor de das dienen ook bij toekomstige ontwikkelingen functioneel te blijven, in de zin van pag. 5, punt 10 van de aanvullingen van 24 december 2012 (bijlage 4 besluit).

Vraag 10
Omgeef omgevings welke verdere ontwikkelingen er plaatsvinden in de omgeving van Trade Port Noord.

Antwoord 10
 Zoals in de structuurvisie Kloverrij 4 is vermeld zullen in de verdere toekomst ten westen van het huidige plangebied en aansluitend aan bedrijventerreinen Trade Port West op grondgebied van de gemeente Hordt ald Maas ook bedrijvigheid ontwikkeld worden. In de gekozen structuren is hiermee reeds rekening gehouden zodat verbindingroutes en foerageergebieden beschikbaar en/of bereikbaar blijven.

Figuur 4.3.7 Vereisten punt 10 (bron: aanvullingen Activiteiten plan; Gemeente Venlo, d.d. 24 december 2013).

5 RICHTLIJNEN TEN BEHOEVE VAN DE INRICHTING

Alle beoogde functies binnen het leefgebied als faunapassages, migratieroutes en foerageermogelijkheden dienen donker, toegankelijk en functioneel te zijn voor de das. Dit wordt gerealiseerd door dasvriendelijke verlichting in combinatie met beplanting en beschutting biedende elementen af te stemmen op de eisen van de das. In alle gevallen dient rekening te worden gehouden met de aansluiting op de vervolgtrekroutes bij de inrichting.

5.1 Richtlijnen dassenroutes en foerageerfunctie

De te realiseren dassenroutes binnen TPN en in aangrenzend gebied betreffen conform de randvoorwaarden:

1. een "centrale verbinding" door een groenzone van Trade Port Noord (Centrale verbindingzone TPN);
2. een "oostelijke verbinding" over het ecoduct (Brede verbindingzone GPL V2 & verbinding Grubbenvorst);
3. een "westelijke verbinding" langs de spoorlijn (zone Noordersloot c.q. Noordelijke Sport S1);
4. een verbinding tussen de centrale groenzone en het ecoduct;
5. Netwerkstructuur realiseren als alternatieve migratieroute doordat de te realiseren railterminal een knelpunt zal vormen voor de das;
6. Garanderen van het functioneel leefgebied door afname van 30 ha leefgebied (secundair/primair foerageergebied) binnen TPN.

De te realiseren groene netwerkstructuur dient als alternatieve migratieroute te dienen als de te realiseren railterminal een knelpunt zal vormen voor de das. Mocht de functionaliteit van de dassenroute ten noorden van de Noordersloot in de toekomstige situatie negatief beïnvloed worden en de netwerkstructuur niet functioneel zijn voor de das, zullen voor de das adequate maatregelen getroffen dienen te worden om de functionaliteit voor de das te garanderen. Het lopende monitoringsonderzoek en de overige ecologische onderzoeken zullen hierin aansturing geven om overtreding van de Flora- en faunawet te voorkomen. Daarnaast dient rekening te worden gehouden met vervolgtrekroutes, onder meer met een veilige onderdoorgang/oversteek bij de Sevenumseweg, onderdoorgang A67, Newtonweg en de Provinciale weg naar Krayelheide. De onderdoorgang van de A67 is reeds gerealiseerd. Verder dienen de routes functioneel te zijn door onder andere rekening te houden met de keuze in beplanting voor beschutting, geleiding en voedselaanbod en verlichting.

Een kwalitatief goede dassenmigratie dient te scoren op een viertal aspecten (Verstegen et al. 2014). Dit zijn de factoren voedselaanbod, kwaliteit van de burchtlocatie(s), mate van beschutting en de mate van rust en stilte. De route dient aantrekkelijk te worden gemaakt door voldoende voedselaanbod in deze zone te creëren. Het voedsel van das bestaat voornamelijk uit regenwormen. Ook eten dassen bosvruchten, valfruit, noten, eikels, granen, paddenstoelen, jonge knaagdieren, egels, slakken en insecten. Een groenstrook die kan dienen als foerageergebied, in de vorm van een migratieroute, is hierbij belangrijk. In een ideale situatie bevinden zich stepping stones op de migratieroute. Dit houdt in dat tijdelijke verblijfplekken voor de dassen kunnen worden gecreëerd. Tevens dient de dassenmigratieroute zo breed mogelijk te zijn (minstens 50 meter). Belangrijk bij de inrichting van deze migratieroutes is de aanwezigheid van lijnvormige landschapselementen waarlangs de das zich kan verplaatsen. Ook is beschutting in de vorm van bosschages, overhoeken en sloten van grote meerwaarde. Externe factoren die mogelijk het gebruik van de migratieroute kunnen belemmeren zijn veelal storende geluiden, licht en geuren.

Kader 1. De das als indicatorsoort (Verstegen et al. 2014).

Migratieroutes bieden de das de mogelijkheid om zich van het ene naar het andere gebied te verplaatsen. In de migratieroute vindt de das niet alleen zijn favoriete voedsel, regenwormen, maar ook tal van andere voedselbronnen zoals vruchten, zaden, insecten, kleine zoogdieren en amfibieën. De das is een indicatorsoort. Dit wil zeggen dat de aanwezigheid van dassen in een bepaald gebied een indicatie is voor de kwaliteit van dat gebied. Een gebied waarin de das voorkomt is ook een goede biotoop voor tal van andere dier- en plantensoorten. Dus niet alleen de das profiteert van een goed ingerichte migratieroute. Naast de genoemde voedselbronnen voor de das maken ook dieren zoals reeën, vlinders en diverse vogelsoorten gebruik van de migratieroute. Verder biedt een migratieroute ook planten de mogelijkheid om zich verder te verspreiden.

Een wijze waarop de migratieroute en de netwerkstructuur aantrekkelijk kan worden gemaakt is door voldoende voedselaanbod te creëren. In de soortenstandaard voor de das (RVO, 2014) staan maatregelen vermeldt die genomen kunnen worden bij verstoring of verlies van essentieel leefgebied van de das, zie kader 2.

Kader 2. Maatregelen ten behoeve van essentieel leefgebied das (soortenstandaard das, RVO, maart 2014).

- Behoud van bosjes, graslanden en dergelijke door de plannen aan te passen.
- Compenseren van verlies van vochtig grasland of bosjes (jaarrond gebruikt foerageergebied) met 120 procent door kwaliteitsverbetering van het leefgebied van de das, door aanleg van (lijnvormige) beplantingen, (hoogstam)boomgaarden, overhoekjes en dergelijke.
- Compenseren van verlies van akkers, ruigten en dergelijke (niet het hele jaar in gebruik door de das) in oppervlakte met 50 procent in de vorm van (bemeste) graslanden (primair dassenleefgebied).
- Maatregelen nemen die zich richten op het beschermen of bevorderen van de regenwormenstand
  - inzaaien met een gras-klavermengsel en beweiding door koeien
  - beperken van het gebruik van pesticiden, stikstofmeststoffen en grondontsmettingsmiddelen
  - beperken van de grondwaterstandsverlaging
  - opbrengen van ruige stalmest
  - bloten van grasland
  - uitbreiden van het graslandareaal
  - grasland beweiden met koeien in plaats van maaien.
  - minimaal 50 procent van het totaal aan grasland moet niet hoger dan 5 centimeter zijn, zodat de dassen voldoende regenwormen kunnen vangen.

Een wijze waarop de migratieroute en de netwerkstructuur aantrekkelijk kunnen worden gemaakt is door voldoende voedselaanbod te creëren. Door de ontwikkelingen van Trade Port Noord zal een afname van 30 ha functioneel leefgebied (secundair/primair foerageergebied) optreden binnen Trade Port Noord. Voor optimaal foerageergebied dient afwisseling in het landschap gecreëerd te worden, welke de das tevens dient te voorzien van voldoende rust- en schuilmogelijkheden. Dit kan gerealiseerd worden door het realiseren van bijvoorbeeld hoogstamfruitbomen, voerakkertjes, poelen, een sloot met flauwe oevers en voedselrijk grasland met regenwormen en muizen. De vochtige (lager gelegen) bodem zal een rol innemen in de voedselvoorziening van de das doordat er zich hier veel wormen zullen ophouden. Het open karakter van het gebied kan behouden blijven door begrazing, eventueel aangevuld met maaibeheer.

De routebegeleidende beplanting dient uit inheemse en gebiedseigen struweelsoorten te bestaan. De struiken dienen in groepjes van dezelfde soort te worden aangeplant. Voor een juiste dichtheid van

het struweel wordt geadviseerd om groepjes van twee à vier stuks per strekkende meter in driehoeksverband aan te planten. De das vindt hierin namelijk zijn voedsel. Bijkomend voordeel is dat in de schaduwrijke zone, die met structuur en reliëf gecreëerd wordt, prooidieren zich mogelijk kunnen ophouden. Door de migratieroute ter aanvulling in te zaaien met gras dat extensief begraaasd wordt, neemt de variatie in voedselaanbod toe. Het gras dient echter wel onder regulier beheer te staan, aangezien ideale omstandigheden voor dassen gras met een lengte van 5 cm betreft. Tijdens droge perioden, waarin de women zich minder dicht aan het oppervlak ophouden, kan de groene buffer voorzien in foerageermogelijkheden.

De groene netwerkstructuur dient ontwikkeld te worden door het toegankelijk houden van de wiggen tussen de klavers. Deze zullen de functie van waterretentie krijgen, maar de oevers of drooggevallen bodems blijven beschikbaar als foerageergebied voor de das. Door de ontwikkeling van een netwerkstructuur binnen TPN wordt de verbinding robuuster en wordt de foerageermogelijkheid voor de das vergroot.

5.2 Dassentunnel en afrastering

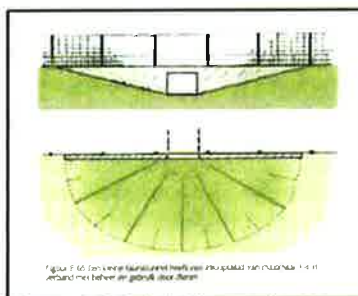
De te realiseren faunatunnel dient bij voorkeur gerealiseerd te worden op een locatie waar lijnvormige elementen aanwezig zijn of aangeplant worden. Langs de lijnvormige landschappelijke elementen kan de das zich verplaatsen richting de tunnels waar hij tevens beschutting kan vinden.

De dassentunnel zal circa 50 meter lang zijn. De dassentunnel dient te bestaan uit droge rechthoekige of ronde buizen met een diameter van minimaal 0,3 meter, maar voorkeur is 0,5 meter. Bij eventueel benodigde grotere lengte dan 50 meter is dit 0,5 meter. Bij een rechthoekig systeem zijn de voordelen dat de rechte wanden een betere geleiding vormen dan ronde buizen en het loopoppervlak is daarnaast relatief groter. De toeleidende rasters en schermen sluiten daarnaast beter aan. Belangrijk is dat op geen enkel moment in de tunnel wateroverlast in de tunnel of bij de ingang kan optreden. De maximale helling van de in-/uitloopbuis bedraagt 10-15 graden (ca. 1:4) in verband met het beheer. Om stagnatie van regenwater in de tunnel te voorkomen dient de tunnel te worden aangelegd onder een klein verhang van minimaal 1,5%, bij voorkeur in de richting van de oorspronkelijke (grond)waterstroming. Een overkapping aan de tunnelingang kan inregenen voorkomen. Mogelijk zijn extra maatregelen bij de ingangen nodig om te voorkomen dat hemelwater alsnog de tunnel instroomt. Denk hierbij aan grindkoffers en dergelijke.

Om in de tunnels grote verschillen tussen binnen- en buitenklimaat te voorkomen zullen tunnels indien uit onderzoek is gebleken dat de nachtelijke verkeersintensiteit laag is, aan de bovenzijde voorzien worden van gaten in het beton of een "U-goot" die wordt afgedekt met een rooster. Open constructies hebben het voordeel dat ze minder gevoelig zijn voor hogere grondwaterstanden of stagnant water na perioden van overvloedige regenval.

Figuur 5.2.1 Inrichtingsvoorbeeld dassentunnel met schuine uiteinden tegen regenval.

Figuur 5.2.2 Inrichtingsvoorbeeld goede aansluiting hekwerk.

In de rasters langs de weg moeten ontsnappingspoortjes of uitreedplaatsen aanwezig zijn om dassen die toch op de weg geraakt zijn, een mogelijkheid tot ontsnapping te bieden. De afstand tussen deze ontsnappingspoortjes is maximaal 500 meter. De rasters bestaan bij voorkeur uit verzinkt, gepuntlast casanetgaas en komen minimaal 1 meter boven maaiveld uit. Ze zijn minimaal 20 centimeter in de grond ingegraven en onder de grond is nog een minimaal 30 centimeter brede strook horizontaal ingegraven.

Eventuele werkpoorten in de rasters zijn minimaal 1 meter hoog en kunnen niet ondergraven worden, bijvoorbeeld door aanleg van een betonnen drempel of door bestraten. Werkpoorten worden na gebruik gesloten. Op de poort kan een informatiebordje worden geplaatst waarop staat waarom de poort gesloten moet worden.

Figuur 5.2.3 Ontsnappingspoortje.

Figuur 5.2.4 Raster met weergegeven ingegraven horizontale strook.

Figuur 5.2.5 Voorbeeld werkpoort.

Figuur 5.2.6 Tunnel rastering en uitreedplaats voor wild.

5.3 Richtlijnen aansluitpunten binnen Trade Port Noord

Bestaande kleinwildtunnels GPL Centraal en GPL V2

De Green Port Lane loopt van oost naar west binnen de grenzen van het plangebied. Ter hoogte van de GPL dient te worden aangesloten op twee gerealiseerde kleinwildtunnels die zich bevinden ter hoogte van de centrale te realiseren migratiezone voor de noord-zuidverbinding en een passage aan de oostelijke grens van Trade Port Noord.

Ter hoogte van de GPL dient aangesloten te worden op de reeds gerealiseerde kleinwildtunnel. Aan weerszijden van de GPL dient volgens het activiteitenplan een dassengeleidingsgreppel te worden gerealiseerd, samen met begeleidende houtsingels/hagen en een dassenraster. De dassenrasters zijn gerealiseerd. De geleidingsgreppels, de houtsingels/hagen dienen nog wel grotendeels gerealiseerd te worden. De dassen dienen naar de tunnel begeleid te worden. Dit kan gerealiseerd door onder andere de aanleg van hagen/houtsingels en greppels. Ter plaatse van de RRP-leidingen kan

geen groen worden aangeplant of greppels worden gegraven. Hier zal als geleiding en beschutting stobbenwallen aangelegd kunnen worden.

De schetsen gemaakt in het Activiteitenplan, zie figuur 4.3.1, 4.3.2 en 4.3.3, zijn leidend bij de inrichting van het dassengebied bij de GPL centraal. Voor de oostelijke tunnel bij GPL V2 zijn zover bekend geen inrichtingstekeningen gemaakt. Hiervoor geldt dat hier ook beplanting en greppels gerealiseerd dienen te worden ten behoeve van de begeleiding en beschutting.

Aansluiting GBW S1

Voor de aanleg van de Greenport Bikeway en de herprofilering van de Noordersloot is ten behoeve van de das een ontheffing aangevraagd en verleend (FF/75C/2013/0421). Voor de aanleg van de Greenport Bikeway en de herprofilering is de ontheffing aangevraagd voor de soorten drijvende waterweegbree, kamsalamander en de levendbarende hagedis.

De Greenport Bikeway is gelegen ten noorden van het spoor en de Noordersloot aan de Heierhoevenweg. Voor de herprofilering van de Noordersloot en de realisatie van de Greenport Bikeway is rekening gehouden met de dassenroute. Hiervoor is een ontheffing verleend (FF/75C/2013/0421). Het fietspad GBW ter hoogte van Trade Port Noord is reeds gerealiseerd en voorzien van dasvriendelijke verlichting. Herprofilering van de Noordersloot ter hoogte van Trade Port Noord heeft nog niet plaatsgevonden, omdat de Noordersloot op korte termijn verlegd zal worden in het kader van de realisatieplannen van Railterminal.

In figuur 5.3.1 is het inrichtingsplan van de Noordersloot en de GBW weergegeven zoals opgenomen in de onderbouwing van de ontheffingsaanvraag FF/75C/2013/0421. Deze inrichtingsschetsen zullen ter hoogte van Trade Port Noord veranderen, gezien de toekomstige ontwikkelingen van de Railterminal. In het inrichtingsplan dient uitgegaan te worden van de toekomstige situatie waarbij de worst-case-scenario wordt opgenomen ten aanzien van de benodigde ruimte voor de railterminal.

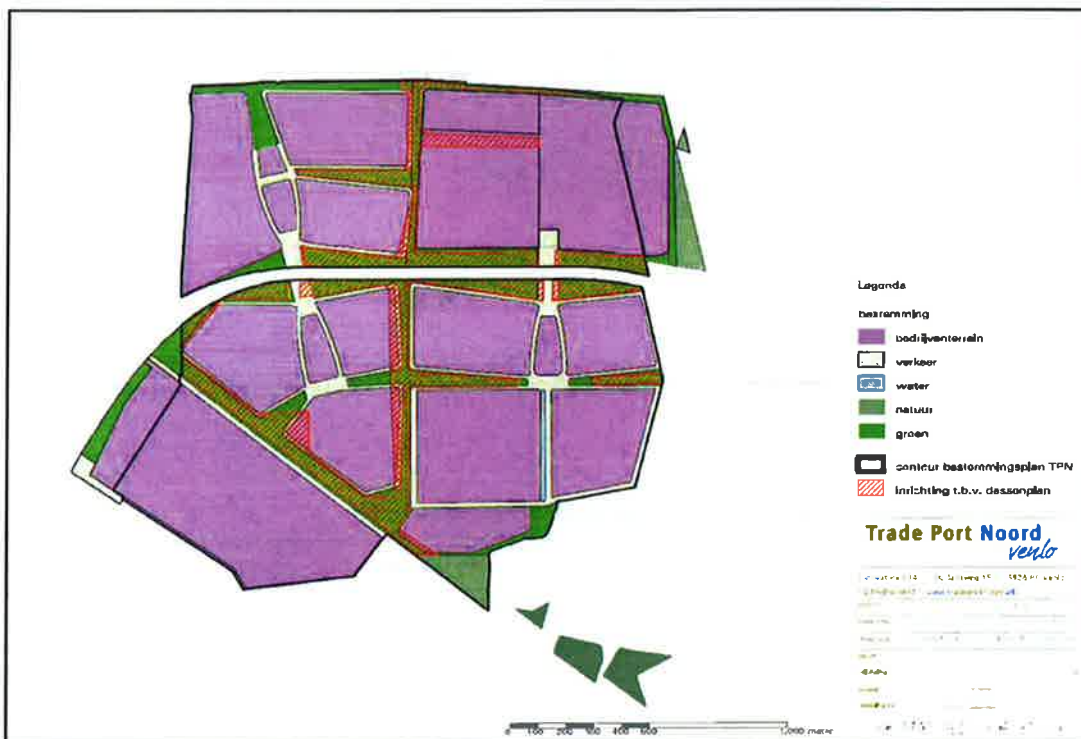

Figuur 5.3.1 Inrichtingsplan Noordersloot en GBW (bron: Activiteitenplan 13-029; Meervelt, d.d. 26-11-2012)

6 INRICHTING

6.1 Inleiding

Op basis van de bovenstaande randvoorwaarden en richtlijnen zijn inrichtingsschetsen gemaakt. In figuur 6.1.1. is weergegeven welke delen ingericht zullen worden voor de das (rode arcering) binnen de grenzen van Trade Port Noord gemeente Venlo. De rode arcering is weergegeven op het huidige vigerende bestemmingsplan (paarse en groene vlakken). De zwarte belijning geeft de plangrens aan van het bestemmingsplan vastgesteld op 31 oktober 2012 ten tijde van de ontheffingsaanvraag (periode 26 september 2012-26 februari 2013). In figuur 6.1.2 en bijlage 5 is een overzichtstekening van de dasseninrichting weergegeven.

Figuur 6.1.1 Zoning dasseninrichting binnen grenzen van Trade Port Noord weergegeven op het vigerend bestemmingsplan.

Figuur 6.1.2 Overzichtstekening inrichting gebied voor de das binnen Trade Port Noord (zie bijlage 5 voor grotere versie).

6.2 Dassenroutes

6.2.1 "centrale verbinding" (Centrale verbindingszone TPN)

In figuur 6.2.1 is een uitsnede van de centrale verbindingszone van de overzichtstekening visueel weergegeven. De centrale verbindingszone zal bestaan uit een door schapen extensief begraaide fruitboomweide met diverse besdragende struweelhagen. Zie bijlage 6 voor de aan te planten soorten binnen de "centrale verbinding". Daarnaast wordt een deel ingezaaid met een klaver/luzerne mengsel. Hierdoor zal jaarrond het stapelvoedsel van regenwormen voor dassen aanwezig zijn. Periodiek kunnen de dassen valfruit en bessen eten, alsmede kleine zoogdieren die beschutting kunnen vinden onder het struweel/hagen en diverse ongewervelden.

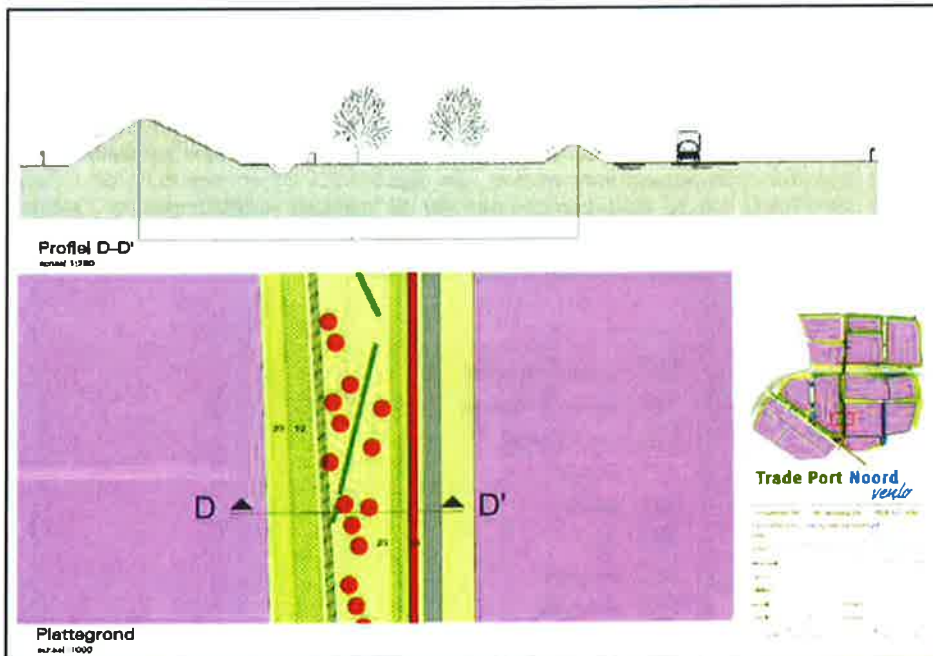
Door de struweelhagen in slalom in de centrale zone aan te planten zal er beschutting aanwezig zijn voor de das. Ter plaatse van de RRP-leiding worden houtstobben neergelegd. Ter hoogte van de kleinwildtunnels zal een geleiding voor de das naar de tunnel worden gerealiseerd. Verder zal er langs de westelijke grondwal een greppel worden aangelegd als extra beschuttingsmogelijkheid en een lager natter gedeelte wat de das extra regenwormen biedt gedurende droger seizoenen. De wateropvang binnen de zone is zoveel mogelijk beperkt. De wateropvang die er komt wordt voorzien van natuurvriendelijke oevers.

Door het toepassen van voldoende beschutting, foerageermogelijkheden en het realiseren van diverse inrichtingselementen en aanplantsoorten zal de kans op de functionaliteit voor de das vergroten. De "centrale verbindingszone" is ten opzichte van de tekeningen, die zijn ingediend bij de ontheffingsaanvraag geoptimaliseerd. Dit door het fietspad aan de rand te situeren in plaats van in het midden. Het fietspad wordt indien benodigd voorzien van faunavriendelijke verlichting. De zone is niet

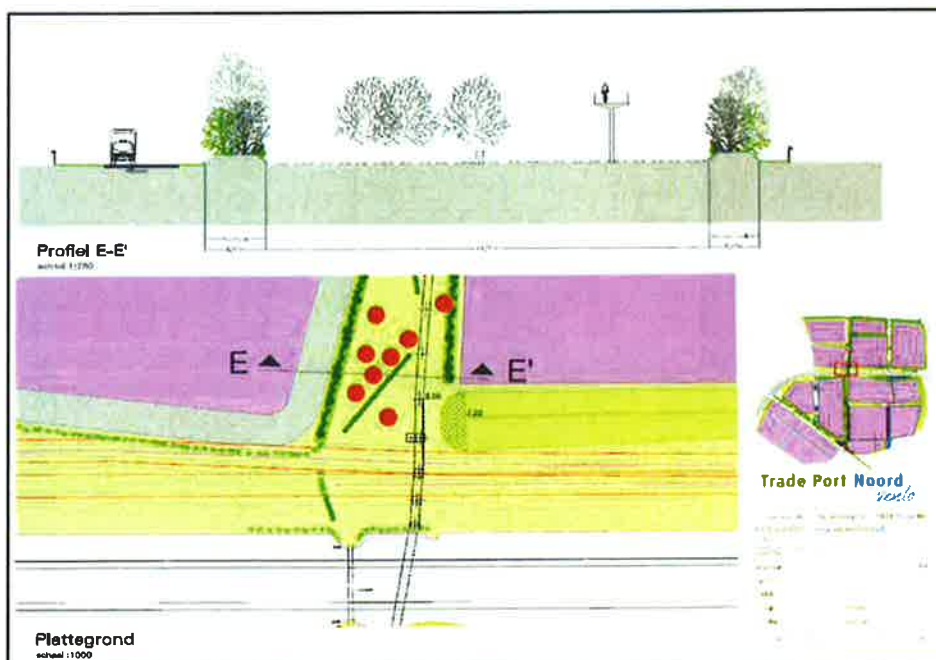
over de gehele lengte minimaal 50 meter. Op de tekeningen die zijn ingediend bij de ontheffingsaanvraag is een de flessenhals van circa 14 meter ten noorden van de Green Port Lane zichtbaar, zie figuur 4.3.2. In figuur 6.2.4 is een dwarsdoorsnede opgenomen die zeker geborgd kan worden in de nabije toekomst. In gunstigere gevallen, zal deze ruimte in de toekomst dus meer bedragen dan 13.95 meter. Hierop is te zien hoe de 14 meter gegarandeerd ingericht zal worden, rekening houdend met de RRP-leiding. Daarnaast zal langs de rondweg van klaver 2a tevens een dassenafrastering komen mits geen grondwal gerealiseerd kan worden. Zie figuur 6.2.2 tot en met 6.2.4 en bijlage 8 voor de ligging en tekeningen van de dwarsdoorsneden van de "centrale verbindingzone", waarbij is uitgegaan van een worst-case scenario.

Figuur 6.2.1 Uitsnede overzichtstekening inrichting "centrale verbindingzone".

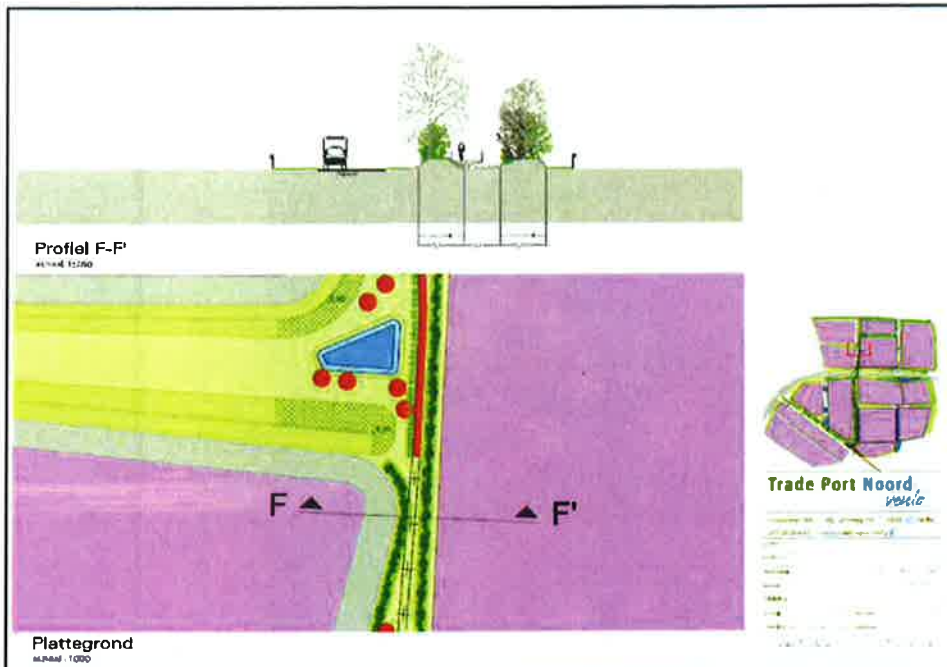

Figuur 6.2.2 Inrichting "centrale verbingszone" worst-case D.

Figuur 6.2.3 Inrichting "centrale verbingszone" worst-case E.

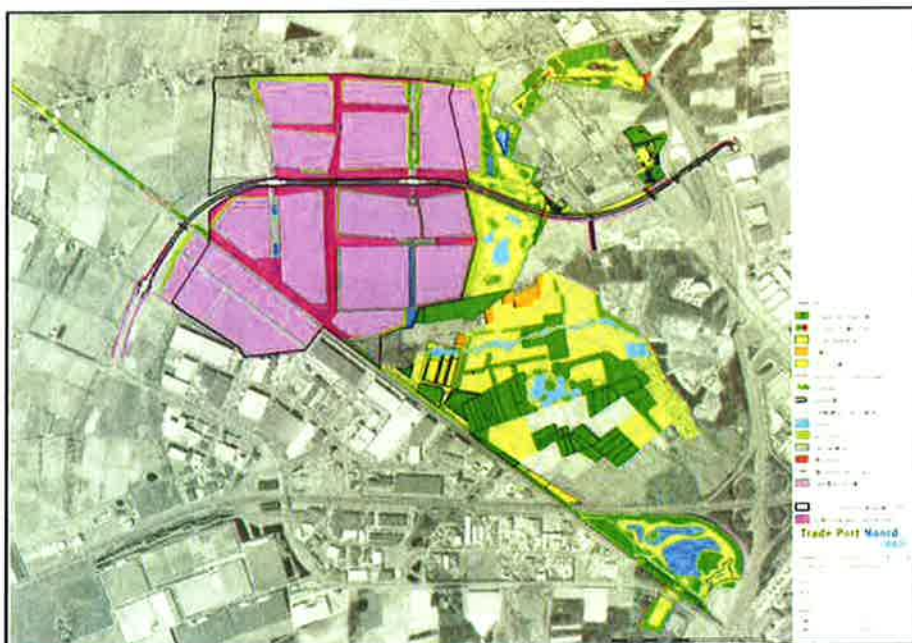

Figuur 6.2.4 Inrichting "centrale verbindingzone" worst-case F.

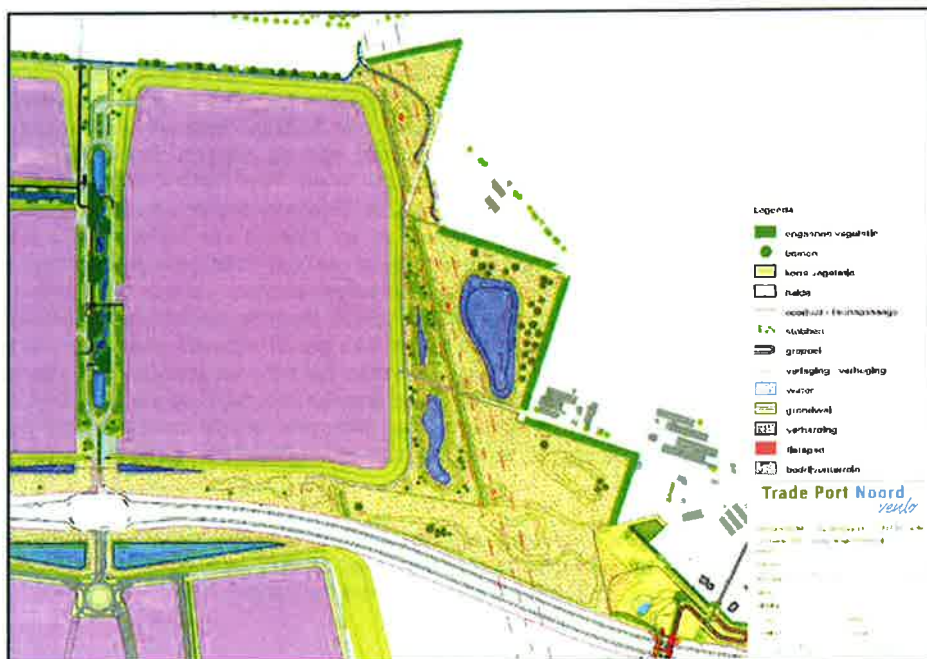
6.2.2 "oostelijke verbinding" (Brede verbindingzone GPL V2 & verbinding Grubbenvorst)

De oostelijke verbindingzone is reeds grotendeels gerealiseerd. In figuur 6.2.5 en bijlage 7 is de dasseninrichting weergegeven op een luchtfoto met daarbij de deels ingerichte en nog in te richten oostelijke verbinding buiten de grenzen van Trade Port Noord. Het zuidelijk deel van de "oostelijke verbindingzone" zal het belangrijkste zijn in het foergaagegebied van de dassen die verblijven ter plaatse van de Witte Berg, zie figuur 3.3.1. Ten noorden van de Green Port Lane, het zuidwestelijk deel van klaver 1, wordt extra ingericht als natuur, zie figuur 6.2.6. Dit ten behoeve van de oostelijke uitbreiding van klaver 1 en het verdwijnen van de groene wig ter plaatse van klaver 1A/1B. Hierdoor zullen de delen ten noorden en oosten van de kleinwildtunnel met betrekking tot de inrichting als schraal heidelandschap opgewaardeert worden als functioneel leefgebied voor de das. Momenteel is het een vrij kale schrale zandgrond. In de toekomstige situatie zullen meer bomen/struweel aanwezig zijn voor beschutting, geleiding en foerageermogelijkheid en zal een groot heideven gegraven worden dat voor de opvang van regenwater zal dienen. In droge perioden zal het ven droogvallen. Via een greppel wordt deze greppel, via de noordzijde van Klaver 1, verbonden met de Gekkengraaf. Zie bijlage 10 voor de gedetailleerde inrichtingsschets van klaver 1. Ten behoeve van de optimalisering dient (lokaal) teelaarde te worden gedeponerd om de abiotische standplaatsfactoren geschikt te krijgen voor de aan te planten bomen en struweel.

Dit oostelijk deel zal tevens geheel ingericht zijn voor oktober 2017 en is planologisch vastgelegd als bestemming natuur. Onbekend is echter wanneer het ecodeuct over de A73 gerealiseerd zal worden. Dit deel valt echter buiten de invloed van TPN, DCGV en de Gemeente Venlo.

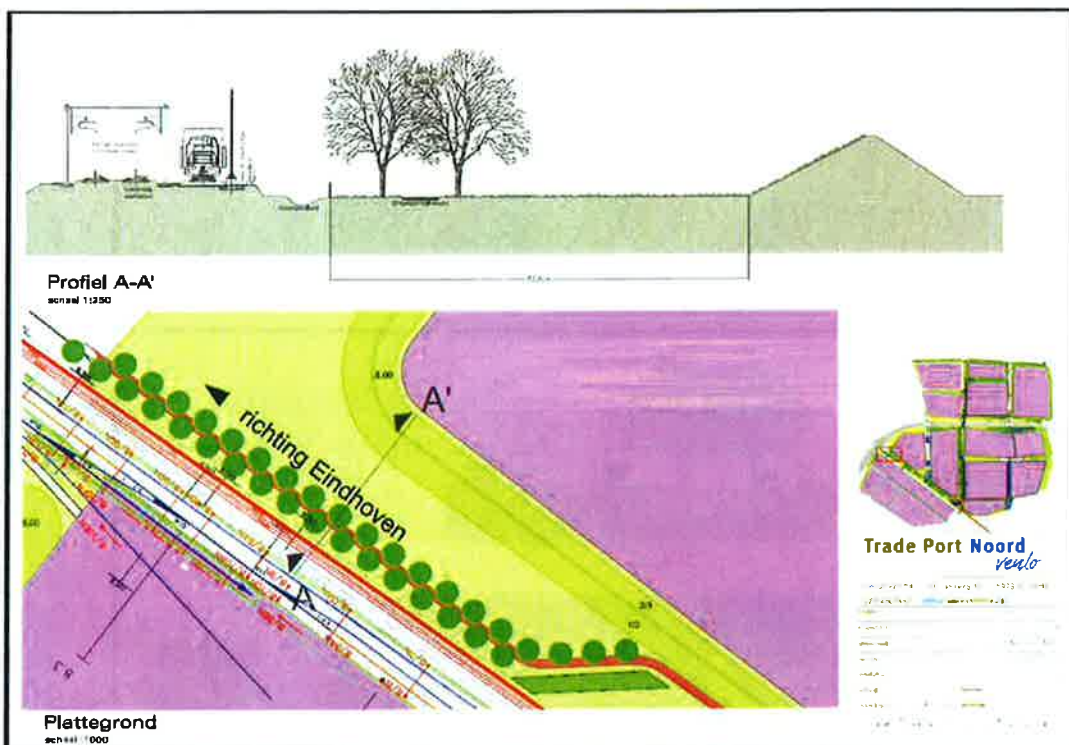
Figuur 6.2.5 Inrichting "oostelijke verbindingzone".

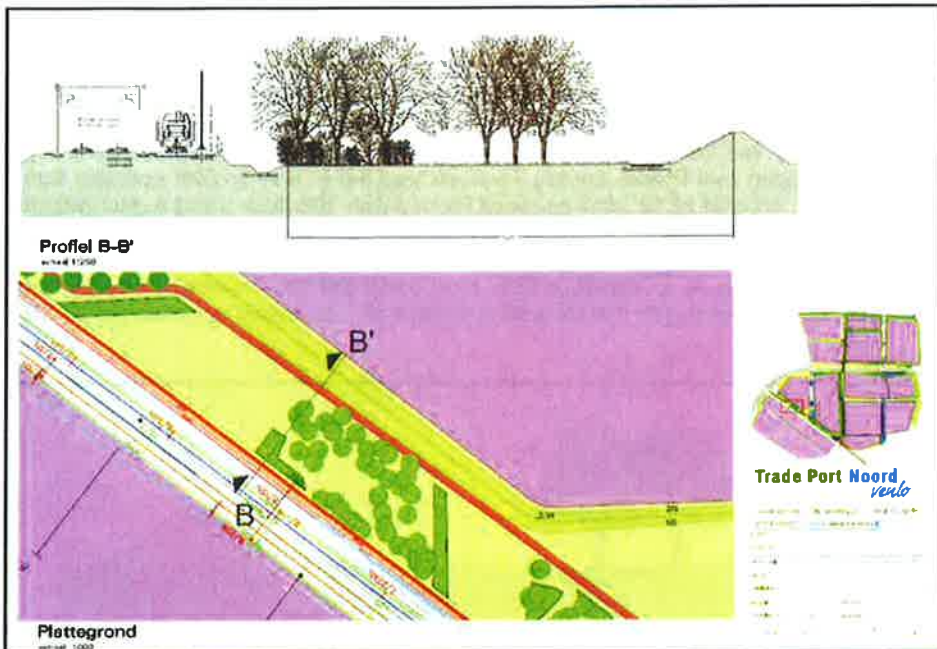
Figuur 6.2.6 Inrichting "oostelijke verbindingzone" (zie bijlage 10 voor grotere versie).

6.2.3 “westelijke verbinding” (zone Noordersloot c.q. Noordelijke Sport S1)

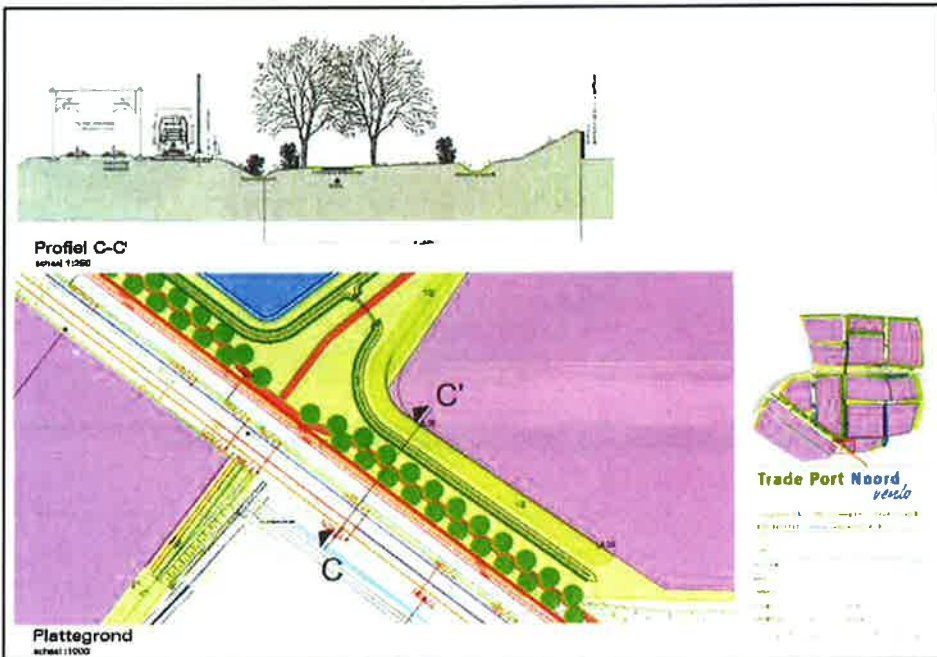
Ten aanzien van de westelijke verbinding is in de tekeningen rekening gehouden met de ontwikkelingen van de railterminal. De inrichting die gerealiseerd zal worden is weergegeven in figuur 6.2.7 tot en met 6.2.9. Bij de tekeningen is uitgegaan van een worstcase-scenario waarbij vanaf het anti-spoorlopers-hekwerk van Prorail rekening is gehouden met een dassenverbinding van 50 meter breedte, met uitzondering van de doorsnede ter hoogte van de flessenhals (doorsnede C, figuur 6.2.9). Indien de overleggen met Prorail gunstig verlopen zou het in een positief scenario kunnen gebeuren dat er ca. 6 m. breedte bij de zone gevoegd kan worden. Hierdoor ontstaat een verbinding van ca. 56 m bij de doorsneden A en B. Het huidige aanwezige groen ten noorden van de spoorlijn zal zoveel mogelijk behouden blijven, dit om de dassenroute zo snel mogelijk functioneel te hebben voor de das. In figuur 6.2.9 is tevens de toekomstige fietstunnel onder het spoor weergegeven ter hoogte van de Heierhoeveweg. De tekeningen met dwarsdoorsneden zijn daarnaast opgenomen als bijlage 8.

Figuur 6.2.7 Inrichting “westelijke verbindingzone” worst-case A; zie bijlage 8 voor ligging in groter context.

Figuur 6.2.8 Inrichting "westelijke verbingszone" worst-case B.

Figuur 6.2.9 Inrichting "westelijke verbingszone" en fietstunnel Heierhoeveweg worst-case C.

6.2.4 Verbinding tussen de centrale groenzone en het ecoduct & netwerkstructuur

De verbinding tussen de "centrale verbindingzone" en de "oostelijke verbindingzone", die leidt naar het ecoduct, zal bestaan uit diverse profielen. De verbindingroute zal gesitueerd zijn direct langs de grondwal. Afhankelijk van de beschikbare afstand zal een keuze worden gemaakt tussen de principeprofielen, zie bijlage 9. Dit geldt tevens voor de inrichting van het netwerkstructuur binnen Trade Port Noord. Bij alle versie is rekening gehouden met voldoende beschutting en foerageermogelijkheden voor de das. Door diverse versies van principe-profielen toe te passen binnen Trade Port Noord, zal er een diversiteit en afwisseling aanwezig zijn voor de das. Hierdoor zal de kans op functionaliteit groter zijn dan een homogene keuze die gericht is op slecht enkel één type element of inrichting.

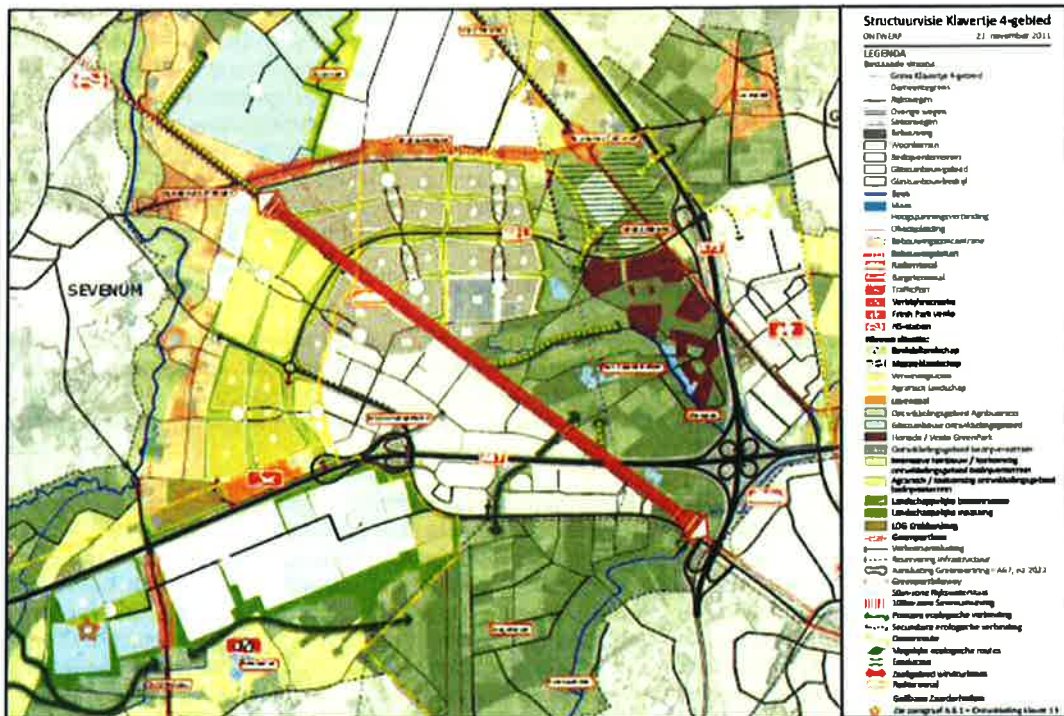
6.3 Functioneel leefgebied binnen Trade Port Noord

Door de centrale, oostelijke en westelijke verbindingzones en het netwerkstructuur dasvriendelijk in te richten met voldoende beschutting en jaarrond foerageermogelijkheid zal voldaan worden aan de 30 ha functioneel leefgebied voor de das binnen de grenzen van Trade Port Noord. De rode arcering in figuur 6.1.1 bedraagt in totaal 34,40 ha. Binnen de contouren van de rode arcering resteert na aftrek van de oppervlaktewateren 32,17 ha.

Een wijze waarop de dassenroutes en de netwerkstructuur aantrekkelijk worden gemaakt is door voldoende voedselaanbod en beschutting te creëren. Door de ontwikkelingen van Trade Port Noord zal een afname van 30 ha functioneel leefgebied (secundair/primair foerageergebied) optreden binnen Trade Port Noord. Dit wordt gerealiseerd door onder andere hoogstamfruitbomen, voedselrijk grasland met regenwormen, houtwallen, struweelhagen, voerakkertjes, poelen, een greppel met flauwe oevers en klaver/luzerne weides. De vochtige (lager gelegen) bodem zal een rol innemen in de voedselvoorziening van de das doordat er zich hier veel wormen zullen ophouden. Het open karakter van het gebied zal behouden blijven door extensieve schapenbegrazing en maaibeheer en voorzien in het stapelvoedsel van dassen, namelijk regenwormen. Door de aanplant van struweelhagen en houtwallen zal in de schaduwrijke zone, andere prooidieren zich op kunnen houden.

6.4 Vervolgtrekroutes grenzend aan Trade Port Noord

Omdat de das zich niet bindt aan grenzen van eigendom/verantwoordelijken etc. dient tevens rekening te worden gehouden met de vervolgtrekroutes. In de structuurvisie, zie figuur 6.4.1 zijn de te realiseren dassenroutes binnen Klavertje 4-gebied zichtbaar. Om aan de gestelde voorwaarden van de ontheffing FF/75C/2012/0269(A) te voldoen, die betrekking heeft op het gebied Trade Port Noord, is onderhavig inrichtingplan gericht op Trade Port Noord en de vervolgtrekroutes die aan Trade Port Noord grenzen. De vervolgtrekroutes als de onderdoorgang A67, de Newtonweg en de Provinciale weg naar Krayelheide zijn maken daarom geen deel uit van onderhavige rapportage. Deze zijn wel vastgelegd in de structuurvisie van Klavertje 4-gebied.

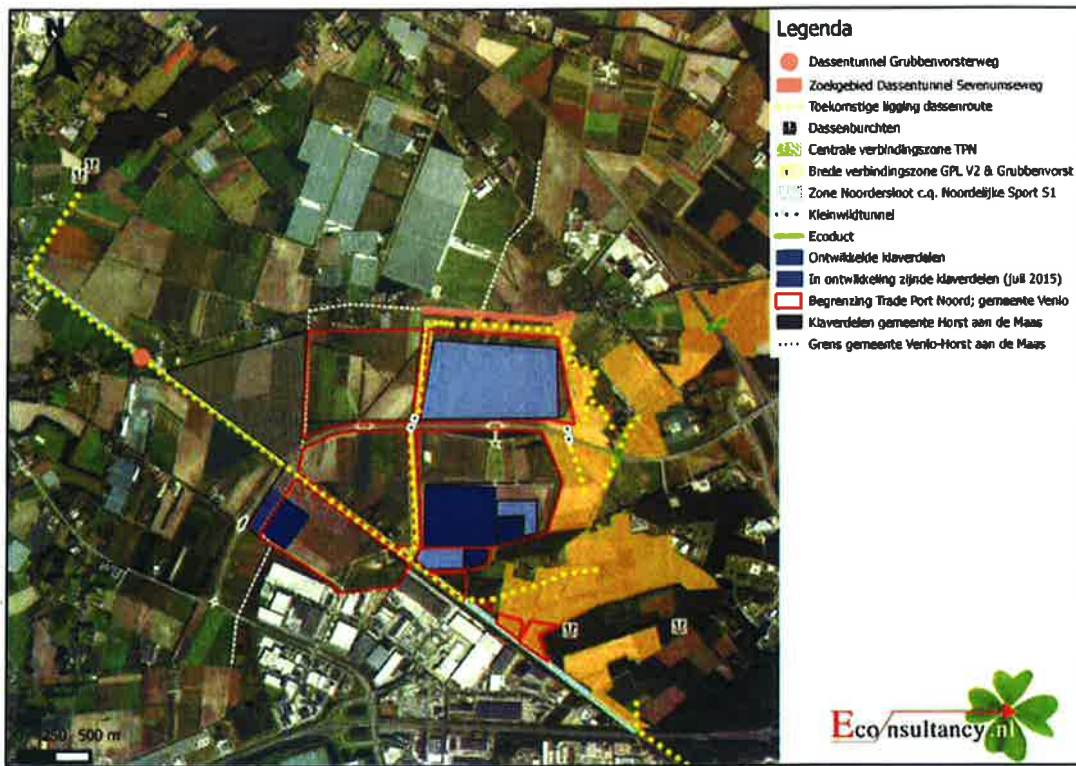

Figuur 6.4.1 Uitsnede van de structuurvisiekaart Klavertje 4-gebied met de toekomstige dassenroutes (gele stippellijnen) (bron: gemeente Venlo).

De “westelijke verbinding” (zone Noordersloot c.q. Noordelijke Sport S1) loopt in noordwestelijke en zuidoostelijke richting door. Deze verbindt de dassenburchten van de Witte Berg met de dassenburchten van de Reulsberg. De verbindingroute wordt gerealiseerd zoals op de tekeningen die zijn ingediend bij de ontheffing FF/75C/2013/0421 en de bijsturing daarvan in verband met de toekomstige ontwikkelingen van de railterminal, zie paragraaf 6.2.3. Onder de Grubbenvorsteweg zal een dassentunnel conformde gestelde richtlijnen in paragraaf 5.2 van onderhavige rapportage worden gerealiseerd.

Vanuit de noordelijke verbinding, gelegen tussen de “centrale verbindingszone” en de “oostelijke verbindingszone”, zal de das de Sevenumseweg over dienen te steken in noordelijke richting. De exacte ligging van de tunnel onder de Sevenumseweg is ten tijde van schrijven nog onbekend. In overeenstemming met de belanghebbende partijen zal een locatie gekozen worden die het beste bij de das zal passen, rekening houdend met de toekomstige plannen ten noorden van de Sevenumseweg. De inrichting zal minimaal voldoen aan de gestelde richtlijnen van paragraaf 5.2 van onderhavige rapportage.

In figuur 6.4.2 is de locatie voor de dassentunnel aan de Grubbenvorsteweg en het zoekgebied voor de tunnel aan de Sevenumseweg weergegeven. Deze tunnels dienen te zorgen voor een veilige vervolgroute.

Figuur 6.4.2 Zoekgebied dassentunnel Severumseweg en ligging te realiseren tunnel Grubbenvorsterweg.

7 BORGING INRICHTING, EIGENDOM, BEHEER EN ONDERHOUD

Het ruimtelijk beslag dat nodig is ten behoeve van de inrichting van de das binnen Trade Port Noord zal door volgens de gemeente Venlo (planologisch worden vastgelegd. Hiervoor zullen de vigerende bestemmingsplannen gewijzigd worden, waarbij de verbindingroutes van de das (centrale, westelijke en oostelijke), alsmede de groene netwerkstructuur planologisch worden vastgelegd middels de bestemming natuur conform de gestelde voorwaarden in de ontheffing. Om de bestemming duurzaam te borgen is uitgegaan van de worstcase-scenario met betrekking tot de realisatie van de railterminal. De exacte ligging van de tunnel ter hoogte van de Sevenumseweg is ten tijde van schrijven nog onbekend. Indien de ligging bekend is, zal worden voldaan aan de richtlijnen die vermeld zijn in 5.2 pagina 23. Onderhavig inrichtingsplan is tot stand gekomen in overleg met Trade Port Noord, DCGV, gemeente Venlo en Provincie Limburg. De Provincie Limburg is ambtelijk akkoord met onderhavig plan voor de inrichting van de das binnen de grenzen van Trade Port Noord, zie bijlage 11 voor de notitie van de Provincie Limburg.

De start van de inrichting zal na goedkeuring van Rijksdienst voor Ondernemend Nederland direct starten op de delen waar het mogelijk is en gerealiseerd zijn voor verloop van de ontheffing FF/75C/2012/0269(A) op 31 oktober 2017. Zie blauwe arcering figuur 7.1.1. Dit zodat het groen zich kan ontwikkelen en functioneel zal zijn voordat de ontwikkelingen (realiseren bedrijventerrein/railterminal) zullen starten. Voor de overige in te richten delen, rode arcering figuur 7.1.1, is niet te garanderen dat deze ingericht zijn voor 31 oktober 2017. Deze zullen ingericht worden, maar vinden mogelijk in een later stadium, dit is afhankelijk van diverse factoren als de wijziging van het bestemmingsplan.

Figuur 7.1.1 Fasering inrichting gebied ten behoeve van de das binnen Trade Port Noord (zie bijlage 12 voor grotere versie).

Alle delen zullen op gedetailleerder niveau worden uitgewerkt conform de randvoorwaarden, richtlijnen en de opgestelde maatregelen in hoofdstuk 4 tot en met 6 van onderhavige rapportage. Voorbeeld van een gedetailleerde uitwerking (klaver 1) is opgenomen in bijlage 10. Een gedetailleerde uitwerking is benodigd om de richtlijnen en randvoorwaarden goed vast te kunnen leggen zodat de functionaliteit gegarandeerd kan worden en misverstanden tijdens de realisatiefase te voorkomen. De gedetailleerde uitwerkingen zullen in samenspraak met een ter zake kundige op het gebied van dasen uitgewerkt dienen te worden.

De gronden zijn in de huidige situatie grotendeels in het bezit/eigendom van Trade Port Noord en DCGV. Voor het beheer en onderhoud van de gebieden die zijn en worden ingericht ten behoeve van de das binnen Trade Port Noord en DCGV zullen Trade Port Noord en DCGV verantwoordelijk zijn voor het beheer en onderhoud. Zie tevens figuur 1.1.1 pagina 2. Beide partijen zullen de zorg dienen te dragen dat de gebiedsinrichting duurzaam zal functioneren voor de das.

Het onderhavig inrichtingsplan zal op een nog gedetailleerder niveau worden uitgewerkt. Dit zodat bij de uitvoering van de inrichting duidelijk is waar wat precies gerealiseerd dient te worden en wanneer en wie verantwoordelijk is. De landschappelijke inrichtingselementen, de aantallen en meetbare waarden zullen gedetailleerd worden uitgewerkt, alsmede de planning van de inrichtingsmaatregelen die getroffen dienen te worden, rekening houdend met de vigerende beleidsregelen en wetten waaronder de Flora- en faunawet en het seizoen waarin aanplant kan plaatsvinden. Daarnaast zal een beheer- en onderhoudsplan worden opgesteld die telkens 6 jaar geldig is, zodat iedere 6 jaar bijsturing gegeven kan worden indien nodig.

Geraadpleegde bronnen

LITERATUUR

- Dienst Regelingen, augustus 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet.
- Dirkmaat JJ, 1988. De das in Nederland. Uitgeverij Stubeg bv, Hoogezand
- Do Linh San, E., N. Ferrari & J.M.Weber, 2007. Socio-spatial organization of Eurasian badgers (*Meles meles*) in a low-density population of central Europe – Canadian Journal of Zoology, 85: 973-984
- Elmeros M. et al, 2005. Home range of the badger (*Meles meles*) in a heterogeneous landscape in Denmark. Lutra
- Heusden, W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil, 2008. Handreiking Flora- en faunawet. Dienst Landelijk Gebied.
- Huizinga, C.E., R.W. Akkermans, J.C. Buys, J. van der Coelen, H. Morelissen & L.S.G.M. Verheggen 2010. Zoogdieren van Limburg. Verspreiding en ecologie in de periode 1980-2007. Stichting Natuurpublicaties Limburg, Maastricht.
- Kruuk, H., T. Parish, 1987. Changes in the size of groups and ranges of the European badger (*Meles meles* L.) in an area in Scotland. Journal of Animal Ecology 56: 351-364.
- Nolet B.A., C.A.Killingley, 1987. The effects of a change in food availability on group and territory size of a clan of badgers, *Meles meles* (L. 1758). Lutra.
- Parmentier, F., A. van Paassen. Steenuil onder de pannen maatregelencatalogus. Landschapsbeheer Nederland
- Roper, Timothy J., 2010. Badger
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2014. Soortenstandaard das *Meles meles*.
- Verstegen, V., W. Thijssen & S. van Duinhoven, 2014. De das als indicatorsoort.

INTERNET

- www.rvo.nl (nationale natuurwetgeving en soortenstandaards)
- www.zoogdiervereniging.nl (soortgegevens zoogdieren)

Verklarende woordenlijst

Projectplan

Een projectplan dient als begeleidend document voor een ontheffingsaanvraag. In het projectplan zijn maatregelen verwoord waarmee de functionaliteit van een rust- of verblijfplaats van een beschermde soort behouden blijft en schade aan individuen wordt voorkomen.

Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied/EHS hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied, ook activiteiten buiten het gebied kunnen de natuurwaarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt "externe werking" genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied/ EHS, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied.

Expert Judgement

Inschatting van een deskundige op grond van zijn kennis en ervaring.

Foerageerhabitat

Het gebied waarbinnen een soort voedsel zoekt.

Foerageren

Zoeken en vinden van voedsel door dieren (jachtgebied).

Functioneel leefgebied

Hiermee wordt het gebied dat is benodigd om de functionaliteit van een voortplantingsplaats of van een vaste- rust of verblijfplaats te behouden. Een nestlocatie of voortplantingsplaats kan bijvoorbeeld alleen succesvol functioneren, wanneer er voldoende habitat (schuilgelegenheid, voedsel etc.) van voldoende kwaliteit aanwezig is om te kunnen paren, eieren te leggen en jongen groot te brengen.

Gunstige staat van instandhouding

Er is sprake van een gunstige staat van instandhouding van een soort of habitatype als de omstandigheden waarin de soort of het habitatype voorkomt perspectief bieden op een duurzaam voortbestaan van die soort of dat habitatype.

Habitat

Omvat de plaatsen waar een bepaald organisme voorkomt doordat de abiotische en biotische factoren (niet levende en levende natuur) van die plaatsen voldoen aan de eisen en toleranties die het organisme stelt om te kunnen overleven, groeien en zich voortplanten.

Kraamverblijfplaats

Voortplantingsplaats van vleermuizen. Het gaat hierbij vaak om de vrouwelijke exemplaren van een kolonie (ook wel kraamgroep genoemd) die gezamenlijk hun jongen grootbrengen. De aantallen vleermuizen in een kraamgroep kunnen lopen tot meerdere honderden exemplaren.

Landschappelijk inpassingsplan

Het inpassen van ruimtelijke ontwikkelingen in het buitengebied middels een ontwerp van de groenvoorziening, dat voldoet aan het beleid ten aanzien van ruimtelijke kwaliteit. Hierdoor wordt zorg gedragen dat een ruimtelijke ontwikkeling past in het landschap.

Landhabitat

Amfibieën zijn voor de voortplanting afhankelijk van water. Buiten de voortplantingsperiode maakt de soortgroep gebruik van landhabitat als onderdeel van het leefgebied. Landhabitat voor amfibieën omvat onder andere structuurrijke of opgaande vegetatie zoals (loof)bos, houtwallen, struikgewas, heide, ruigtekruiden, vegetaties en moeras.

Mitigerende maatregelen

Maatregelen die negatieve effecten bij een ingreep voorkomen of reduceren.

Omgevingscheck

Een omgevingscheck wordt uitgevoerd bij verlies van leefgebied van een jaarrond beschermde functie van een soort die door een ingreep (tijdelijk) verloren gaat. De omgeving van de ingreep wordt door een ter zake deskundige beoordeeld op aanwezigheid van voldoende alternatief leefgebied en/of potentiële verblijfplaatsen.

Ontheffing

De Flora- en faunawet is gemaakt om planten- en diersoorten die vrij in het wild leven te beschermen. Om deze kwetsbare soorten te beschermen bevat de Flora- en faunawet een aantal verbodsbepalingen. Onder bepaalde voorwaarden

mogen de activiteiten wel doorgaan, daarvoor kan een ontheffing benodigd zijn. Een ontheffing is een besluit waarbij in een individueel concreet geval een uitzondering op een wettelijk verbod wordt gemaakt.

Paarverblijfplaats

Dit is een verblijfplaats die hoofdzakelijk in het najaar (september/oktober) door vleermuizen worden gebruikt om te paren. Eén mannetje kan een dergelijke verblijfplaats met meerdere vrouwtjes delen. In de omgeving van de paarverblijfplaats wordt veelal door het territoriale mannetje middels baltsvluchten getracht vrouwtjes aan te lokken.

Populatie

Een biologische populatie is een groep individuen van dezelfde soort die zich onderling voortplant en als zodanig geïsoleerd is van andere zulke groepen.

Rode Lijst

Rode Lijsten laten zien welke soorten zijn verdwenen en welke soorten in een gebied sterk zijn achteruitgegaan of zeldzaam zijn. Er bestaan verschillende Rode Lijsten. Voor vogels, voor zoogdieren, planten, paddenstoelen, insecten en voor allerlei andere soortgroepen. Rode Lijsten hebben geen officiële juridische status. Plaatsing op de lijst maakt een dier dus nog geen 'beschermde diersoort' in de zin van de Flora- en faunawet. De Rode Lijsten hebben in de praktijk wel een belangrijke signaleringfunctie. Door de Rode Lijst te raadplegen, kunnen alle Instellingen die met natuurbehoud te maken hebben rekening houden met bedreigde soorten.

Significant negatief effect

Een effect is in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 significant als de instandhoudingsdoelen van het Natura 2000-gebied dreigen te worden aangetast.

Het begrip 'significant' staat centraal in de toepassing van het beschermingsregime voor Natura 2000-gebieden bij zowel vaststelling van beheerplannen als de vergunningverlening. Het bepaalt of een uitvoerige toetsing, een zogenaamde passende beoordeling, moet worden uitgevoerd. Indien als gevolg van een ingreep de toekomstige oppervlakte habitat of leefgebied, aantal van een soort of kwaliteit van een habitat lager zal worden dan zoals bedoeld in de instandhoudingsdoelstelling, dan kan sprake zijn van significante gevolgen. Voor het goede begrip, de soorten hoeven er niet te zitten, het gebied moet geschikt zijn voor de soorten.

Vaste rust- of verblijfplaats

Een plek binnen het leefgebied van een soort die essentieel is voor de levenscyclus van een individu. De Flora- en faunawet omschrijft niet exact wat een vaste rust- of verblijfplaats is. Dit is soortafhankelijk.

Vliegroute

Een vaste route die door vleermuizen wordt gebruikt tussen de verblijfplaatsen naar foerageergebieden.

Winterverblijfplaats

Verblijfplaats die gebruikt wordt om de periode van winterrust te overbruggen. Voor vleermuizen zijn dit vorstvrije, maar koele en vochtige plekken. Er kans sprake zijn van massaverblijfplaatsen, verblijfplaatsen van kleine groepen of één of enkele individuen.

Zomerverblijfplaats

Is een vleermuisverblijfplaats anders dan een kraamverblijf. Buiten de kraamperiode worden deze door vrouwtjes gebruikt, binnen de kraamperiode door individuele mannetjes.

Gemeente Venlo
T.a.v. mevrouw I. de Warrimont
Postbus 3434
5902 RK VENLO

Boxmeer, 3 februari 2016

Betreft: **Aanvullende brief rapportage "inrichting gebied voor de das"**
Project: **14093766 VEN.TPN.ECO3**

Geachte heer/mevrouw,

De rapportage "inrichting gebied voor de das", opgesteld door Econsultancy (14093766, d.d. 30 juni 2015), is opgesteld conform de voorwaarden van de verleende ontheffing voor de das binnen Trade Port Noord (FF/75C/2012/0269, d.d. 26 juni 2013 & herziene versie FF/75C/2012/0269A, d.d. 9 september 2014), met uitzondering van één specifiek voorschrift, zie onderstaande alinea.

Bij het specifieke voorschrift ten aanzien van de verbindingzones wordt vermeld dat zodra voor de inrichting als de werkwijze een definitief plan is gemaakt, de ontsnipperende en mitigerende maatregelen voor de das in een ecologisch werkprotocol 2 maanden voor aanvang van de werkzaamheden dienen te worden aangeleverd aan het Ministerie van Economische Zaken (via Rijksdienst voor Ondernemend Nederland). De maatregelen dienen vergelijkbaar te zijn met de maatregelen zoals vermeldt in de desbetreffende ontheffing ten aanzien van drie passages en voldoende geleiding voor de das. Twee maanden voor aanvang van de werkzaamheden is helaas niet gebeurd, maar is medio juli 2015 aangeleverd.

Ten aanzien van overige punten is de rapportage "inrichting gebied voor de das" geheel conform de ontheffing. Wel dient echter opgemerkt te worden dat de beschreven maatregelen in de rapportage "inrichting gebied voor de das", evenals het activiteitenplan ten behoeve van de ontheffingsaanvraag (Meerveld, 27 januari 2012), op hoofdlijnniveau beschreven zijn. Om conform de voorwaarden van de ontheffing te handelen is het belangrijk dat de uitwerking van de inrichtingsplannen op gedetailleerder niveau in samenspraak met een ter zake kundige op het gebied van de das worden opgesteld en dat de gedetailleerdere uitwerking overeenkomt met de gestelde voorwaarden in de ontheffing met onderliggend activiteitenplan en de rapportage "inrichting gebied voor de das".

Bij de gedetailleerde uitwerking dient bij de oostelijke verbinding extra kritisch gekeken te worden. Dit omdat de inrichting van de oostelijke verbinding (brede verbindingzone GPL V2 & verbinding Grubbenvorst) conform de gestelde voorwaarden in de ontheffing het onderliggend activiteitenplan ingericht dient te worden, met daarnaast de opwaardering van de oostelijke verbinding voor de das. Dit om een negatief effect op de das door de uitbreiding van klaver 1 in oostelijke richting op kwalitatief niveau ecologisch duurzaam op te vangen. Tevens dient ten behoeve van de uitbreiding van klaver 1, met

daarmee het verdwijnen van de groene wig, de delen tussen de Green Port Lane en klaver 1 ingericht te worden om een negatief effect op het functioneel leefgebied van de das te voorkomen.

Om het de inrichting van het gebied voor de das duurzaam te garanderen is in de rapportage "inrichting gebied voor de das" een extra hoofdstuk opgenomen met borging inrichting, eigendom, beheer en onderhoud.

Met vriendelijke groeten,
Econsultancy

Ing. A.A. van Grinsven,
projectleider

Kwaliteitscontroleur:
Ing. M. Koen:

paraaf:

VESTIGING
Boxmeer
POST/BEZOEKADRES
Rapestraat 2
PC/PLAATS
5831 GJ Boxmeer
TELEFOON
[0485] 58 18 18
FAX
[0485] 58 18 10
E-MAIL
boxmeer@
econsultancy.nl
INTERNET
econsultancy.nl